

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

OYUN ALANLARI
GÜVENLİK STANDARTLARININ
ARAŞTIRILMASI
VE
NENEHATUN PARKI
ÖRNEĞİNDE İRDELENMESİ
ALİ TUNAHAN AKKÜLAH

YÜKSEK LİSANS TEZİ
PEYZAJ MİMARLIĞI ANABİLİM DALI

KONYA 2008

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

OYUN ALANLARI
GÜVENLİK STANDARTLARININ
ARAŞTIRILMASI
VE
NENEHATUN PARKI
ÖRNEĞİNDE İRDELENMESİ
ALİ TUNAHAN AKKÜLAH

DANIŞMAN

Yrd.Doç.Dr.Sertaç GÜNGÖR

YÜKSEK LİSANS TEZİ
PEYZAJ MİMARLIĞI ANABİLİM DALI

KONYA 2008

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

OYUN ALANLARI
GÜVENLİK STANDARTLARININ
ARAŞTIRILMASI
VE
NENEHATUN PARKI
ÖRNEĞİNDE İRDELENMESİ
ALİ TUNAHAN AKKÜLAH

DANIŞMAN

Yrd.Doç.Dr.Sertaç GÜNGÖR

YÜKSEK LİSANS TEZİ

PEYZAJ MİMARLIĞI ANABİLİM DALI

Bu tez 12.05.2007 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından oybirliği ile kabul edilmiştir.

Yrd.Doç.Dr.Sertaç GÜNGÖR	Doç.Dr.Serpil ÖNDER	Yrd.Doç.Dr.Oğuz ÖZBEK
(Danışman)	(Üye)	(Üye)

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

OYUN ALANLARI

GÜVENLİK STANDARTLARININ ARAŞTIRILMASI

VE

NENEHATUN PARKI ÖRNEĞİNDE İRDELENMESİ

Selçuk Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü

Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı

Danışman : Yrd.Doç.Dr. Sertaç GÜNGÖR

2008,111 sayfa

Jüri : Yrd.Doç.Dr. Sertaç GÜNGÖR

:Doç.Dr.Serpil ÖNDER

:Yrd.Doç.Dr. Oğuz ÖZBEK

Çocuk oyun alanları, insanoğlunun çocukluğundan beri hayatında önemli bir yere sahiptir. Çocuk iken kendileri oyun alanlarını kullanan bireyler, daha sonra çocuklarını ve torunlarını oyun alanlarına götürerek oyun alanlarından kopmamaktadırlar.

Oyun alanları çocukların sık kullandıkları yerlerdir. Geleceğin büyüklerinin yetiştiği bu alanlar şüphesiz iyi planlanmalı ve güvenli olmalıdır.

Güvenlik çocukların dikkat edeceği ve edemeyeceği tüm ayrıntılarda gizlidir. Günümüzde belli standartlara bağlanan güvenlik kavramı, çok yönlü bir anlam ifade eder. Koruyucu tedbirler, tehlikeli unsurların kaldırılması, oyun alanı ekipmanlarının sağlıklı işlevlerinin devam ettirilmesi vb. gibi.

Nenehatun parkı her yaştan çocuğun kullandığı Konya'nın merkez ilçelerinden Selçuklu Belediyesi sınırları içerisinde yer alan önemli bir parktır. Bu çalışmada Nenehatun parkının güvenlik standartlarına uyumluluğu irdelenmiş ve çözüm önerileri sıralanmıştır.

Anahtar kelimeler: Çocuk Oyun Alanları, Güvenlik Standartları, Nenehatun Parkı

ABSTRACT

Master Thesis

THE RESEARCH OF SAFETY STANDARTS IN CHILDREN’S PLAYGROUNDS AND IT’S APLICATION IN NENEHETUN PARK

AliTtunahan AKKÜLAH

Selçuk Üiversity

Graduate School Of Natural And Applied Sciences

Departmen Of Landscape Architecture

Supervisor : Asst.Prof.Dr. Sertaç GÜNGÖR

2008, 111 page

Asst.Prof.Dr. Sertaç GÜNGÖR

Assoc.Prof.Dr. Serpil ÖNDER

Asst.Prof.Dr.Oğuz ÖZBEK

Child playground areas have had an important place in mankind’s lives since they were young. The individuals who used the playgrounds by themselves when they were a child don’t break out from the playgrounds by taking their children to the playground areas.

The Playground Areas are places that the children use their frequently. These areas that the olds of the future grow there must be planned well and must certain be safe. The safety is secret in the details that the children can pay attention and can’t take care. At present, the “Safety” word that is connected to some standards explains a multilateral meaning. These meanings are protective measure dangerous components continuing. The playground equipments’ functions healthily,...etc. The Nenehatun Park is an important park that the children from every ages use and takes place in the boundaries of Selçuklu town which is from central districts of Konya. At this project; it is examined the adaptation of The Nenehatun Park for the safety standards and it is ranged the solving offers.

The Keywords: Child Playground Areas , Safety Standards , The Nenehatun Park

TEŞEKKÜR

Yüksek lisans tez çalışmamda;

Beni yönlendiren danışmanım sayın Yrd.Doç.Dr. Sertaç GÜNGÖR'e,

Desteklerini esirgemeyen hocam Doç.Dr. Serpil ÖNDER'e,

ve sayın Yrd.Doç.Dr. Ahmet Tuğrul POLAT'a ve bölüm sekreterimiz Tuncay GÜNGÖR'e

Tüm öğrenim hayatım boyunca her zaman yanımda olan anne ve babama,

Tezimin yazım ve hazırlanmasında katkıları bulunan Cemal EFE, İlyas ŞEKERCİ ve Bünyamin AYATA'ya

Büğünlere gelmemde katkıları olan herkese özellikle tüm öğretmen ve hocalarıma teşekkürü bir borç bilirim.

A. Tunahan
AKKÜLAH
Mayıs 2008 -
Konya

İÇİNDEKİLER

Sayfa No

ÖZET.....	i
ABSTRACT	ii
TEŞEKKÜR.....	iii
ŞEKİLLER DİZİNİ	iv
KISALTMALAR DİZİNİ.....	v
GİRİŞ.....	1
2.KAYNAK ARAŞTIRMASI.....	5
2.1.Çocuk ve Oyun.....	5
2.1.1.Oyun Kavramı ve Tanımı.....	5
2.1.2. Niçin Oyun Oynanır?	6
2.1.3.Oyunların Sınıflandırılması ve Özellikleri	6
2.2.Oyunun Çocuğun Gelişimine Etkisi.....	10
2.2.1.Oyunun Çocuğun Sosyal Gelişimine Etkisi	11
2.2.2.Oyunun Çocuğun Psikolojik Gelişimine Etkisi	11
2.2.3.Oyunun Çocuğun Fiziksel Gelişimine Etkisi	12
2.2.4.Oyunun Çocuğun Dil Gelişiminde Etkisi.....	14
2.2.5.Oyunun Çocuğun Zekâ Gelişimine Etkisi.....	14
2.3.Oyun Çeşitleri	15
2.4. Oyuncaklar	17
2.4.1.Oyuncakların Sınıflandırılması	17
2.4.2. Oyuncaklar ve Çocuk	21
2.4.3.Oyuncakların Çocuğun Gelişimindeki Etkileri	22

2.4.4. Anne - Babanın Çocukla Birlikte Oyun Oynarken Yapabilecekleri	23
2.4.5. Çocuğun Yaşına Uygun Oyun ve Oyuncaklar	24
2.4.6. Oyuncakların Özellikleri	26
2.4.7. Oyuncaklar ve Güvenlik Kavramı	27
2.5. Anne – Baba ve Güvenlik Kavramı	29
2.6. Oyun Alanı ve Güvenlik Kavramı	30
2.7. Oyun Alanlarının Sınıflandırılması	31
2.8. Oyun Alanlarında Yapılan Güvenlik Araştırmaları	33
2.9. Oyun Alanında Güvenlik Kontrolü Nasıl Yapılır?	36
2.9.1. Çocuğa Oyun Alanı Güvenlik Kuralları Nasıl Öğretilmelidir?	37
2.10. Çocuk Parkları İçin Güvenlik Kuralları	38
2.11. Çocuk Oyun Alanlarında Kullanılan Zeminlerin İrdelenmesi	39
2.11.1. Kıl ve kum zemin kaplamaları	39
2.11.2. Elastik karolar	40
2.11.3. Vinil yer kaplamaları	41
2.11.4. Kauçuk Zemin Kaplamaları	42
2.12. Güvenlik Standartlarını Hazırlayan ve Kontrol Eden Kuruluşlar	43
2.13. Oyun Alanı Ekipmanlarının Güvenlik Kriterleri	44
2.14. Oyun Alanı Güvenliğinin Kontrolü	47
2.15. Oyun Grubu Tasarlarken Dikkat Edilmesi Gereken Kurallar	48
2.16. Oyun Alanları Kaza İstatistikleri	48

3. MATERYAL VE YÖNTEM.....	5
4.ARAŞTIRMA BULGULARI.....	55
4.1.Çalışma Alanının Konumu.....	55
4.2.Nenehatun Parkının İrdelenmesi	56
4.3.Nenehatun Parkında Oyun Alanlarının İrdelenmesi	58
4.4.Nenehatun Parkı Oyun Grupları.....	64
4.4.1.Salıncaklar	65
4.4.1.1.Salıncaklarda Güvenli Sallanma Bölgesi	71
4.4.2.Tahterevalliler	75
4.4.3.Kaydıraklar	77
4.4.4.Tırmanma merdivenleri.....	81
4.4.5.Basketbol sahası	86
5. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	93
KAYNAKÇA	96
Ek – 1.....	100
Ek – 2.....	109

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 2.1. Kauçuk Zemin Kaplama Örnekleri.....	42
Şekil 2.2. Kilitli Taş Şeklinde Kauçuk Zemin Kaplama Detayı	43
Şekil 2.3. Aylık Oyun Alanı Kazaları İstatistiği	49
Şekil 2.4. Okulda Oyun Alanı Kazaları İstatistiği	50
Şekil 2.5. Salıncak-Kaydırak ve Tırmanma Çubukları Kaza İstatistiği.....	51
Şekil 4.1. Nenehatun Parkında Giriş Bölümü Görünüşü	55
Şekil 4.2. Nenehatun Parkında Kum Zemin Detayı.....	56
Şekil 4.3. Nenehatun Parkı Çıkışı Detayı	57
Şekil 4.4. Nenehatun Parkında Çevre Detayı.....	57
Şekil 4.5. Nenehatun Parkında Park Çıkışı-Asfalt Yol Detayı	58
Şekil 4.6. Oyun Elemanları Bir Grupta Toplandığından Sınırlı Sayıdadır	58
Şekil 4.7. Nenehatun Parkında Merdiven Detayı	59
Şekil 4.8. Nenehatun Parkında Tırmanma Merdiveni Detayı	60
Şekil 4.9. Nenehatun Parkında Yatay Korkuluk Detayı	60
Şekil 4.10. Nenehatun Parkında Korkuluk Detayı	61
Şekil 4.11. Tahta Aralığı Detayı	61
Şekil 4.12. Nenehatun Parkında Açıkta Duran Elektrik Kabloları	62
Şekil 4.13. Nenehatun Parkında Çocuk Gelişimi İçin Sakıncalı Reklam	63
Şekil 4.14. Nenehatun Parkında Oyun Grubu Çevresi Detayı	64
Şekil 4.15. Nenehatun Parkında Oyun Grubu Detayı	65

Şekil 4.16. Nenehatun Parkında Salıncağın Çarpması Sonucu Zedelenmiş Taşıyıcı Ahşap ..	66
Şekil 4.17. Nenehatun Parkında Salıncak Detayı	66
Şekil 4.18. Nenehatun Parkında Salıncak Detayı	67
Şekil 4.19. Salıncak Detayı	68
Şekil 4.20. Nenehatun Kum Zemin Detayı	69
Şekil 4.21. Nenehatun Parkında Tırmanmayı Teşvik Edici Yatay Korkuluk Detayı	70
Şekil 4.22. Çift Taraflı Sallanan Salıncaklar İçin Güvenli Yükseklik Detayı	71
Şekil 4.23. Çift Taraflı Sallanan Salıncaklarda Güvenli Kullanım Alanı Detayı	71
Şekil 4.24. Çok Eksenli Sallanan Salıncaklarda Detay.....	72
Şekil 4.25. Çok Eksenli Sallanan Salıncaklarda Güvenli Sallanma Bölgeleri.....	72
Şekil 4.26. Ahşap Salıncak Örneği	73
Şekil 4.27. Küçük Çocuklar İçin Salıncak Örneği	73
Şekil 4.28. Çok Eksenli Salıncaklar İçin Güvenlik Boşluğu Açısı	74
Şekil 4.29. Nenehatun Parkında Tahterevalli Detayı	75
Şekil 4.30. Nenehatun Parkında Tahterevalli Detayı	75
Şekil 4.31. Nenehatun Parkında Tahterevalli Detayı	76
Şekil 4.32. Tahterevallide Yüklenme Bölgeleri Detayı	76
Şekil 4.33. Nenehatun Parkında Kaydırak Detayı	77
Şekil 4.34. Nenehatun Parkında Kum Zeminin Sıyırılması	78
Şekil 4.35. Nenehatun Parkından İlçe Merkezinde Yer Alan Kulesite Görünümü	79
Şekil 4.36. Nenehatun Parkında Kaydırakta Su Birikintisi Detayı	79
Şekil 4.37. Nenehatun Parkında Kaydırak Detayı	80

Şekil 4.38. Modern Bir Kaydırak Kesiti	80
Şekil 4.39. Nenehatun Parkında Tırmanma Merdiveni Detayı	81
Şekil 4.40. Nenehatun Parkında Tırmanma Merdiveni Detayı	82
Şekil 4.41. Basit Yarım Daire Tırmanma Ekipmanı	83
Şekil 4.42. Merdivenli Tırmanma Ekipmanı	83
Şekil 4.43. Geometrik Kapalı Tırmanma Ekipmanı	84
Şekil 4.44. Askılara Tutunarak Tırmanma Ekipmanı	84
Şekil 4.45. Kavisli Merdiven Detayı	85
Şekil 4.46. Zincirli Ağ Tırmanma Ekipmanı	85
Şekil 4.47. Tekerlek Zinciri Tırmanma Ekipmanı	86
Şekil 4.48. Nenehatun Parkında Basketbol Sahası Detayı	86
Şekil 4.49. Nenehatun Parkında Yürüyüş Yolu Detayı	87
Şekil 4.50. Nenehatun Parkında Yatay Korkuluk Detayı	87
Şekil 4.51. Nenehatun Parkında Merdiven Detayı	88
Şekil 4.52. Nenehatun Parkında Merdiven Detayı.....	88
Şekil 4.53. Nenehatun Parkında Korkuluksuz Merdiven Detayı	89
Şekil 4.54. Nenehatun Parkında Oyun Grubu Detayı	89
Şekil 4.55. Nenehatun Parkında Kaydırığın Konumu Detayı	90
Şekil 4.56. Nenehatun Parkında Oyun Grubunun Detayı	90
Şekil 4.57. Nenehatun Parkında Tırmanmayı Teşvik Edici Yatay Korkuluk Detayı	91
Şekil 4.58. Nenehatun Parkında Salıncak Ve Su Birikintisi Detayı	91
Şekil 4.59. Nenehatun Parkında Salıncakların Sallanma Açılış Detayı	92

1. GİRİŞ

Bireylerin çocukluk dönemine ait sosyal ve duygusal kabiliyetleri sonraki yaşlarda sosyal ve duygusal yeteneklerinin temelini oluşturur. Bu dönemdeki gelişimlerin sağlıklı ve dengeli sağlanması kişilik gelişimi için son derece önemlidir. Oyun, çocuğun fiziksel, zihinsel, sosyal ve psikolojik kapasitesinin gelişmesini sağlar. Oyun elemanları ve oyun eylemi çocuğun çeşitli kaslarının gelişmesine yardımcı olarak fiziksel yönden gelişmelerini sağlar. Ayrıca fazla enerjinin oyun yolu ile dışarı atılmasını sağlar. Çocukların sosyal ve psikolojik gelişimleri üzerine etkilerinden bahsedecek olursak, Yaşlıca “oyun baskı altındaki duyguların dışarı çıkarılmaları için bir yoldur, bastırılmış zararlı olabilecek duygulardan kurtuluştur” demiştir (Anonim¹⁹ 2005).

Sosyolojik yönden ise toplumsal ilişkileri sağlayıcı, birlikte olmak, beraber bir arada yaşama becerisini geliştirici bir araçtır. Özellikle kurallı oyunlar, çocuğa oyun içerisindeki rol paylaşımı yolu ile işbirliğini, sorumluluk almayı ve kurallara uymayı öğretmek bu yeteneklerinin gelişmesini sağlar. Oyun, çocuğun oyuna uyum sağladığı sürece kendi kendine yeterli olduğunu görmesi, kendine olan güvenini kazanması ve bu yöndeki sosyal ve duygusal ihtiyaçlarını karşılamasını sağlar. Oyun aktivitesi sırasında karşılaştıkları güçlükler karşısında problemi çözmek ve oyunda kalmak isteği, çocuğun dikkatini yoğunlaştırmayı, karar verme ve problem çözme gibi zihinsel yeteneklerinin gelişmesine yardımcı olan önemli bir unsurdur.

Çocuk gelişiminde önemli yer tutan oyun eylemi, 1959 yılında Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Yasası, Çocuk Hakları Bildirgesinin 7. maddesinde; “Çocuğa eğitimde olduğu gibi oyun oynamada da tam fırsat tanınmalıdır, toplum ve kamusal otorite bu hakkı yerine getirmeye çalışmalıdır” denilerek çocuklar için yasal bir hak haline getirilmiştir. Birleşmiş Milletler Kongresi tarafından 20 Kasım 1989 tarihinde yenilenerek 2 Eylül 1990 tarihinde de yürürlüğe giren ve Türkiye de dahil olmak üzere yaklaşık 142 ülke tarafından imzalamış ya da onay ve katılma yoluyla Taraf Devlet durumuna geldiği sözleşmenin 31.maddesinde de çocukların boş zaman geçirmeye, dinlenmeye, yaşlarına uygun olarak oyun oynamaya ve kültürel ve sanatsal etkinliklere katılmaya hakları olduğu vurgulanmaktadır (Anonim¹⁹ 2005).

Mevcut veya kurulacak kentsel alanlarda rekreasyon faaliyetlerini özendirmek ve buna olanak sağlamak için açık alanlar, ağaçlık alanlar, oyun alanları, bisiklet yolları vb. yapılması sağlanmalıdır. Spor ve fiziksel rekreasyon tesisleri şunlar olabilir: Açık alanlar,

oyun alanları, ormanlık alanlar, ırmaklar, kanallar, küçük göller, bahçeler gibi kaynaklar; doğal ve yapay çim sahalar, tenis kortları, atletizm parkurları gibi tesisler; spor merkezleri, yüzme tesisleri (Anonim⁹1992).

İnsanoğlu ana rahmine düştüğü andan itibaren, tüm yaşamı boyunca çevre ile etkileşim halindedir. Özellikle çocuklar, sürekli bir büyüme ve gelişme içinde olduklarından bu etkileşimden daha fazla oranda etkilenirler. Çocukların yetişkinlere oranla daha fazla solumaları, vücut ağırlıklarına oranla vücut yüzeylerinin daha fazla olması, vücut ağırlıklarına göre daha fazla oksijen, sıvı ve besin tüketmeleri çevresel etkenlere daha fazla maruz kalmalarına neden olmaktadır. Ayrıca toz ve topraklı alanlarda oynamaları, meraklı, bilinçsiz ve savunmasız olmaları nedeniyle erişkinlere göre daha riskli bir konumdadırlar (Anonim²⁰2008).

Dünyada her yıl, çoğu gelişmekte olan ülkelerde olmak üzere 14 yaş altında 5 milyondan fazla çocuk çevresel sorunlardan kaynaklanan hastalıklar nedeniyle kaybedilmekte, çok sayıda çocuk özürlü olarak yaşamını sürdürmektedir. Henüz ana rahminde, annenin sağlığı ve beslenmesinden büyük oranda etkilenen bebek, annenin çevresinden kaynaklanan virüs, ilaç, radyasyon, kimyasal etkenlerle karşı karşıya kalmaktadır ve bu nedenle düşük, ölü doğum, anomali, düşük doğum ağırlığı, erken doğum, erken ya da geç dönemde sağlık sorunları ortaya çıkabilmektedir. Tüm doğumların %2-3'ünde bebekler doğuştan gelişim bozukluğu ile doğmaktadır. Bunların %5-10'unun nedeni radyasyon, virüs ve çeşitli kimyasal etkenlerdir.

Doğumdan sonraki çevre; bebeğin annesiyle birlikte yaşadığı kapalı ortamdır. Bebek, sıklıkla yetersiz havalandırılmış, kalabalık bir ortamda yaşamını sürdürmekte, kirli hava, sağlıksız su, yetersiz sağlığa uygunluk gibi nedenlerle solunum yolu enfeksiyonları, ishal gibi çocuk ölümlerine neden olabilen hastalıklara oldukça sık oranda yakalanmaktadır. Son on yılda çocuk ve gençlerde astım oranları hızla artmaktadır. Dış ortam hava kirliliği ve kapalı ortam hava kirliliği solunum yolu hastalıklarını kolaylaştırmaktadır. Sigara önemli bir kapalı ortam kirleticisidir (Anonim²⁰2008).

Çocukluk dönemi boyunca, sağlıksız içme suyu, yetersiz gıda hijyeni, yetersiz çöp toplama sistemi, insan dışkısının güvensiz ve yetersiz imhası nedeniyle, başlıca

bulaşıcı sarılık, dizanteri, tifo, kolera ve paraziter hastalıklar görülmektedir. Dünyada beş yaş altı ölümlerin en büyük nedenlerinden biri olan ishalden her yıl bir buçuk milyon çocuk kaybedilmektedir. Kimyasal maddelerin giderek artan miktarlarda üretimleri sonucu ev, okul, oyun alanları ve çevrede çocuklar için çok sayıda kimyasal tehlike vardır. Özellikle kentsel alanlarda sorun teşkil eden endüstriyel kirlilik, toksik atıklar, kimyasal ve organik kirleticiler nedeniyle çocukların fiziksel, nöromotor ve psikososyal gelişimleri olumsuz yönde etkilenebilmektedir. Ayrıca, tarım ilaçları, su kaynakları ve besinleri kirleterek sağlığa büyük oranda zarar vermektedir (Anonim²⁰2008).

Oyun alanları çocukların eğlence ve fiziksel faaliyete katılabilecekleri önemli yerlerdir. Oyun alanları güvenlik ve bakımlı olmak yönünden farklılık gösterirler. Bu ne kadar kullanıldıkları ile yakın ilişkilidir. Oyun alanının güvenliğini ölçmek için pek az çalışma vardır. Ve oyun alanı güvenliğini sosyo-ekonomik ve etnik kaynaklara dayandıran çalışmalar da vardır (Cradock *at al.*,2005).

Bu bilgilerin ışığı altında çocuklar için yeterli ve güvenli oyun alanları düzenlenmelidir. Tüm olumsuz çevresel faktörlerin kontrol altına alarak oluşturulacak “Çocuk Dostu Çevreler” , insanların dikkatini bu konuya çekecek, toplumlarda çevre bilincinin ve duyarlılığının oluşmasına yol açacak ve dolayısıyla gelecek kuşaklara daha güzel bir dünya bırakmanın temelleri atılmış olacaktır (Anonim²⁰2008).

Nenehatun parkı Konya ilinin Selçuklu ilçesinin yine Selçuklu Belediyesi sınırları içerisinde yer alan önemli bir parktır. Kulesite gibi Konya şehir merkezinde çok uğranılan alışveriş merkezine sadece 150 metre uzaklıktadır. Cumhuriyet, Aydınlık ve Sancak istikametinde çalışan minibüslerle ulaşımı sağlanmaktadır. Şehir merkezinde yer alması ayrıca bir şekilde Konya’nın imajını yansıtır olması Nenehatun parkının önemini ortaya koyan sebeplerden birkaç tanesidir.

Çalışma alanı olarak Nenehatun parkının seçilmesi şu sebebe dayanmaktadır. Konya merkezde yer alan bir park doğaldır ki Konya parkları hakkında ilk gören kişilere bir fikir sunacaktır. Eğer merkezi park ki bu Nenehatun parkıdır olumlu bir imaj sergiler ise diğer parklar hakkında görülme dahi olumlu bir yansıma yapacaktır. Tam tersi Nenehatun parkı merkez park olarak olumsuz imaj sergiler ise Konya’nın görülme dahi diğer parkları hakkında olumsuz düşüncelere neden olacaktır. İşte bu sebeplerle Nenehatun parkı çalışma alanı

olarak tercih edilmiştir. Ayrıca insanlar kenar mahallelerdeki parklardan daha çok her gün gördükleri parkların modernleştirilmesini ve araştırmalara konu olmasını istemektedirler. Çünkü yeterli bakım ve modernleştirilmesi yapılmamış bir parkın her gün görülmesi ve uğranılması onların kötü duygular hissetmelerine neden olmaktadır.

Çalışmamızda amaç olarak Nenehatun parkının güvenli parklar arasındaki yerinin tespiti ve daha güvenli olması için neler yapılabilir düşüncesi ön plana çıkmıştır.

2.KAYNAK ARAŞTIRMASI

2.1.Çocuk ve Oyun

Bebek ve çocukların gelişimleri sırasında olgunlaşma ve sosyal boyutun erken gelişmesinde oyunun önemi belirgindir. Ayrıca içinde yaşanan kültürün önemli etkilerinden olan araştırma duygusunun ve kurallara uymanın öğrenildiği ve geliştirildiği yer de oyunlardır. Oyunlar önce bebeğin kendi bedensel duyularının araştırılması şeklinde çok küçük bir alanda başlamakta, sonra yakın çevresi içinde sürmekte ve daha sonrada büyük sosyal ortamlarda gerçekleştirilmektedir (Anonim ¹⁰2007).

2.1.1.Oyun Kavramı ve Tanımı

Oyun kavramı birçok Avrupa ve Asya dillerinde olduğu gibi Türkçe’de de geniş bir alanı kapsamaktadır. “Oyun” sözcüğüyle ifade edilen kavramların kapsadığı alanları şöyle sayabiliriz:

Vakit geçirmeye yarayan, belli kuralları olan eğlence anlamında çocuk ve yetişkinlerin oynadığı bütün oyunlar,

- Kumar anlamında daha çok yenmeli oyunlar için kullanılmaktadır. Çocukların oynadığı âşık, bilye, çekirdek vb. türü oyunlarla yetişkinlerin oynadığı zar, âşık, iskambil ve diğer bütün yenmeli oyunlar,

Şaşkınlık uyandırıcı, hüner olarak el çabukluğu ve maharete dayanan daha çok hokkabaz ve sihirbazların yaptığı oyunlar, (Anonim ¹2007).

- Tiyatro ve sinemada oyuncunun rolünü yorumlaması,
- Müzik eşliğinde yapılan hareketler oyun kapsamı içerisinde düşünülmektedir. Genellikle halk dansları, köçek oyunları, sahne ya da mikrofon için hazırlanmış eserler,

Bedence ve kafaca yetenekleri geliştirmek amacıyla yapılan, çevikliğe dayanan ve her türlü yarışma, Çocuk oyunları, yetişkinlerin oynadıkları futbol, basketbol, voleybol, güreş, vb. oyun kavramı içinde bulunmaktadır (Anonim ¹2007).

Oyunun Tanımı

Genel tanımıyla belli bir amaca yönelik olan veya olmayan, kurallı ya da kuralsız gerçekleştirilen, her durumda çocuğun isteyerek ve hoşlanarak yer aldığı, fiziksel, bilişsel, dil, duygusal ve sosyal gelişiminin temeli olan, gerçek hayatın bir parçası ve çocuk için en etkin öğrenme süreci olarak ifade etmektedir. İsimlendirmişlerdir. Çocuk açısından oyunun çok klasik bir tanımı vardır:

Oyun, çocuk için ciddi bir iştir.

Bu kısa tanımın içinde saklı kocaman bir dünya vardır aslında. Çocuk her şeyi oyunla öğrenir dünyayı oyunla keşfeder, gelecekteki kişilik temellerini ilgi ve yeteneklerini oyun yoluyla belirler. Oyun en iyi eğitim ve öğretim metodudur. Çünkü kalıcı davranış değişiklikleri kazandırır. Nasıl ki yetişkin bir insan için mesleği çok önemli ise, çocuk için de oyun ve oyuncakları o denli önemlidir (Anonim ¹2007).

2.1.2. Niçin Oyun Oynanır?

Bebek, çocuk, ergen ya da yetişkin bir kişinin neden oyun oynadığı sorusunun birçok yanıtı vardır. Bunlardan birincisi, içten gelen enerjinin boşaltılması için oyun oynanmaktadır. İkincisi, türe özgü davranışların çok uzun bir süredir aktarılmasına ve sürdürülmesine yardım etmektedir. Bu görüşe örnek olarak, kedi yavrusunun fare yakalamadan önce bir şeylerle oynaması ya da kız çocukların bebeklerle oynayarak annelik alıştırmayı yapmasını verebiliriz. Üçüncü yanıtı göre oyun, gelecekteki becerilerin geliştirildiği bir alan olarak görülebilir (Anonim ¹2007).

2.1.3.Oyunların Sınıflandırılması ve Özellikleri

Çocuk oyunlarını genel olarak;

A- Oynama zamanlarına göre;

- 1- Gündüz oynanan oyunlar,
- 2- Gece oynanan oyunlar,
- 3- Hem gündüz hem gece oynanan oyunlar,
- 4- Belirli mevsimlerde, aylarda, günlerde oynanan oyunlar,

B- Oynanma yerlerine göre;

- 1- Açık alanlarda oynanan oyunlar,
- 2- Kapalı alanlarda oynanan oyunlar,
- 3- Hem açık hem kapalı yerlerde oynanan oyunlar,

C- Oynayanların cinsiyetlerine göre;

- 1- Erkekler tarafından oynanan oyunlar,
- 2- Kızlar tarafından oynanan oyunlar,
- 3- Karışık oynanan oyunlar,

D- Oyun içinde kullanılan araçların türüne göre;

- 1-Taşla oynanan oyunlar,
- 2- Topla oynanan oyunlar,
- 3- Değnekle oynanan oyunlar,
- 4- İple oynanan oyunlar,
- 5- Âşık, bilye, ceviz, badem vb. şeylerle oynanan oyunlar,
- 6- Oyuncaklarla oynanan oyunlar,
- 7- Hiçbir araç kullanılmadan oynanan oyunlar,

Olarak da ayırabiliriz (Anonim ¹2007).

Oyunun Özellikleri

Oyun üzerine geniş araştırmaları olan araştırmacılar oyunun birçok temel özelliklerinin olduğunu belirtmişlerdir:

1- Oyun özgür bir eylemdir.

İnsanlar oyun oynamaya kendi kendilerine karar verirler. Bir başkasının dayatması söz konusu olmaz. Olduğu taktirde oyun, oyun olmaktan çıkar. Yükümlülük haline gelir. Oyuncu zoraki girdiği oyunu bir angarya olarak görür, zevk alması söz

konusu olmaz. Anne-babasının arkadaşlarının direktmesiyle oyuna giren çocuk uyumsuzluklar gösterir. Yetişkinler için de aynı şey söz konusudur (Anonim ²2007).

Oyun ortamı çocuğun en özgür olduğu ortamdır. Oyun kurallarına uyduğu, oyunun ciddiyetini bozmadığı, oyunbozanlık yapmadığı sürece oyun içinde, müdahale söz konusu değildir. Düşüncelerini duygularını oyun içerisinde kurallara uygun olarak açıklayabilir. Her ne kadar oyun ciddi bir eylemse de katılanın zevk alması esastır (Anonim ²2007).

2- Oyun ciddi bir eylemdir.

Oyun eğlenmek, zevk almak amacıyla oynandığı halde bir ciddiyet söz konusudur. Kurallara uymak, başkasının hakkına saygı göstermektedir. Oyun oynayan çocuk ciddi bir iş yaptığı bilincini taşımaktadır. Bir başkasının müdahalesi bu ciddiyeti, oyunun, çocuğun büyüdü dünyasını bozmaktadır. Oyun çocuk için gerçek yaşamın bir parçasıdır ama büyüdü bir parçasıdır. Çocuk oyundaki nesneleri gerçek yaşamdaki varlıklar olarak nitelendirir. Atıcılık oyununda bacaklarının arasına aldığı sopa onun atıdır. Kendisi de hem at hem binicidir. Arabacılık oynayan çocuk hareketleriyle, ses taklitleriyle kendisini arabasının yerine koymaktadır. Başkası tarafından yapılan küçük bir müdahale onu hayal dünyasından koparır (Anonim ²2007).

3- Oyunlar oynayıp bitirildikten sonra aynı şekilde yeniden oynanır.

Bu da oyunun tekrarlanabilmesi özelliğini göstermektedir. Tekrarlarda herhangi bir değişiklik söz konusu değildir. Örneğin Körebe oyununda gözü bağlanan oyuncu diğer arkadaşlarından birini yakaladığı zaman onun gözü bağlanarak oyuna yeniden başlanır ve aynı şekilde sürdürülür. Ta ki bütün oyuncular kendi istekleriyle bu oyundan vazgeçinceye kadar tekrarlar devam eder (Anonim ²2007).

4- Oyunlar başlar, bilinen kuralları çerçevesinde sürdürülür ve biter.

Her oyunun bitiş süresi vardır. Bu süre tekrarlarla oyuncuların isteğine göre son bulur. Bir oyun bittiğinde başka oyuna geçilebilir. Grup oyunlarının bitiş süresi genellikle bir grubun oyuncularının diğer grubun oyuncularını safdışı bırakmasıyla, aşık, bilye, badem, ceviz, taş vb. şeylerle oynanan ütmeli oyunlarda ise bir veya birkaç oyuncunun elindeki eneklerinin bitmesiyle son bulur. Her oyunun başlangıcından itibaren yavaş

yavaş temposu artar ve belirli bir gerilime ulaşır. Bu gerilim oyun içerisinde iniş çıkışlar gösterir, gerilim sona erdiği an oyunda bitmiş olur. Çünkü gerilimin bitmesi oyundaki heyecanı azaltır, zevk alma duygusunu yavaş yavaş yok eder. Oyun zevk almaktan çıkmaya başladığında hemen bırakılır (Anonim ²2007).

5- Oyunlar belli bir mekânda oynanır.

Bu mekânlar açık ve kapalı mekânlar olabilir. Oyunun özelliğine göre oyun mekânları seçilir. Özellikle kırsal kesim çocukları oyun mekânları konusunda kent çocukları kadar sıkıntı çekmemektedirler. Boş alanların çokluğu çocukların dış mekânlarda daha rahat ve müdahalesiz oynamalarına olanak sağlamaktadır. Kent çocukları ise kent planlamalarındaki bilinçli ve bilinçsizce yapılan yanlışlıklar sonucu oyun alanları yönünden sıkıntı çekmektedir. Ayrıca kent yaşamının getirdiği tehlikeler çocukları evlerinde oynamaya itmektedir. Ama apartman yaşamının güçlüğü çocukların ev içerisinde oynamasına da engel teşkil etmektedir. Komşuların rahatsız olmaması için anne ve babaların oyun oynayan çocukları sürekli ikazları onlarda gerilim yaratmakta, huzursuz etmektedir (Anonim ²2007).

6- Her oyunun kendine göre kuralları vardır ve bu kurallara uygun olarak oynamak zorundadır.

Kurallar genelde önceden konulmuştur. Oyunun yasası biçimindedir. Kurallar bozulduğunda oyun oyun olmaktan çıkar. Oyun içerisinde bu kurallara uymayan hoş karşılanmaz, affedilmez, mazereti geçerli sayılmaz ve hemen oyundan atılır. Çünkü oyunbozanlık, mızıkçılık yapan çocuk oyunun büyüğü dünyasını bozar (Anonim ²2007).

7- Oyunda mutlaka gerilim vardır.

Özellikle âşık, bilye, zar, tavla oyunlarında bu gerilim zaman zaman çoğalır. Grup oyunlarında da kazanma hırsı gerilimi yaratır. Oyunlarda oyuncu bir çaba harcar. Bu çaba başarılı olmak için gösterilen bir çabadır. Başarılı olan kişi veya grup daha çok zevk alır, sevinç duyar. Beşiğinin üstünde asılı duran çingırağı tutabilmek için, yeni emeklemeye başlayan çocuğun yerdeki topu almak için hırslanması, onun bir gerilim içerisine girdiğini gösterir. Çingırağı tutmasının, topu yakalamasının ardından gösterdiği sevinç, harcadığı çabanın sonunda gelen başarının sevincidir. Grup oyunlarında kazanan çocuğun sevinci emekleyerek topu yakalayan küçük çocuğun sevincinden farksızdır. Çünkü

sonuçta bir başarı vardır (Anonim ²2007).

8- Her oyunda bir ritim ve uyum söz konusudur.

Oyun başlar, gittikçe çabukluk ve hız kazanır. Çabukluk ve hızda inişler ve çıkışlar olur. Bu iniş ve çıkışlar hem oyunun oynanışında hem de oyuncuların geriliminde görülür. Özellikle ezgili oyunlarda söz ve hareketlerin uyumu söz konusudur. Bu uyum oyuncunun vücut organlarının birbirine ritmik uyumunu sağlar (Anonim ²2007).

2.2.Oyunun Çocuğun Gelişimine Etkisi

Oyun çocuğun her yönden gelişimine olumlu yönde etki etmektedir. Çocukların oynamalarına yasak getirmek, kısıtlama getirmek çocuğun gelişimine engel olma anlamını taşır. Özellikle küçük yaştaki çocukların ev eşyalarıyla oynaması anne-babalar tarafından yasaklanmaya çalışılır. Oysa bu yaştaki çocuklar bir nesneye bilerek zarar vermezler. Verilen zararlar bilinçsizce verilen zararlardır. Eşyaları düşürüp kırdığında, çizdiğinde bilerek yapmamaktadır. Bu nedenle çocukların oyun oynamaları engellenmemelidir (Anonim ³2007).

Her oyunda gelecek için yapılan bir hazırlık göze çarpmaktadır. Bir çocuğun herhangi bir oyuna yaklaşım biçimi, seçtiği ve önem verdiği oyunlar, çocuğun çevresi karşısındaki tavrını, çevresi ile ilişkilerini ve başka insanlarla kendisi arasında nasıl bir bağlantı kurmuş olduğunu dile getirmektedir. Çocuğun geleceğe dönük yönünü oyunlarıyla tanırız. Çünkü çocuk oyunda kendini ifade edebilme imkanı bulur. Bu nedenle gürültü yapıyor, kırıp döküyor, elbiselerini kirletiyor gibi nedenlerle çocuklarımızın oyunlarına engel olmamalıyız. Oyunların çocuğun gelişimi üzerindeki etkilerini şu ana başlıklar altında açıklayabiliriz:

- Sosyal Gelişimine Etkisi
- Psikolojik Gelişimine Etkisi
- Fiziksel Gelişimine Etkisi
- Dil Gelişimine Etkisi
- Zekâ Gelişimine Etkisi (Anonim ³2007).

2.2.1.Oyunun Çocuğun Sosyal Gelişimine Etkisi

Birey, oynamak için bir başkasının veya toplumun zorlamalarını beklemez. Oyun oynamaya kendi özgür iradesiyle karar verir, yine kendi özgür iradesiyle bitirir. Oyunun bu özelliği çocuğa ileri ki yaşlar için kendi başına karar verme alışkanlığını kazandırır. Başkalarının vereceği kararlarla hareket etme duygusunu geliştirir. Oyun içerisindeki çeşitli ataklar gerilemeler, çekilmeler vs. o an içerisinde vereceği kararlardır. Bu kararlar ileri ki yaşlarda hangi durumlarda nasıl karar vermesi gerektiğini kavramasına yardımcı olur (Anonim ³2007).

Çocuk oyunları, çocuklar arasında iletişimin sağlıklı bir şekilde gelişmesine yardımcı olur. Oyunlarda çocuk aile bireylerinin dışında yeni insanlarla tanışma ortamı bulur ve onlarla bir arada karşılıklı sevgi ve saygı içerisinde yaşamının gereğini öğrenir. Arasına pürüzler çıksa da bu pürüzler yine çocukların kendi gayretleriyle giderilir. Ergenlik dönemindeki bazı oyunlar bu yaştaki kız ve erkek çocukların birbirlerini yakından tanımalarına ve ileri ki yaşamlarında birlikteliklerine katkıda bulunur. Oyun çocuklarda özgür düşünme yetisinin gelişimini sağlar. Çünkü kişi oyun oynamaya kendi karar verir, zorlama yoktur, oyun içerisinde de kurallar çerçevesinde düşünce ve duygularını rahatlıkla açıklar (Anonim ³2007).

Evcilik oynayan küçük çocuklar her ne kadar büyüklerine öykünüp onları taklit etmeye çalışsalar da davranışlarında bir özgürlük vardır, aileyle ilgili kendi düşüncelerini rahatlıkla uygulayabilirler. Oyun ortamında müdahale yoktur, problemler yine çocuklar arasında tartışılarak çözülür. Oyunlardaki bu özgür ortam, çocuğun büyüdüğünde kişilikli, düşüncelerini başkalarına zarar vermeyecek şekilde özgürce ifade eden, toplumla uyum ve barış içinde yaşamasını, gereğinde toplumu da yönlendiren bir kişi olmasını sağlar (Anonim ³2007).

2.2.2.Oyunun Çocuğun Psikolojik Gelişimine Etkisi

Oyun yaşamın vazgeçilmez bir parçasıdır, ama yaşamın kendisi değildir. Çocuk oynarken gerçek hayattan uzaklaşmakta, kendi hayal dünyasına dahil olmaktadır. Bu dünya onun duygu ve düşüncelerini, isteklerini rahatlıkla gerçekleştirdiği bir dünyadır. Oyun bitip gerçek yaşama döndüğünde, oyun dünyasıyla gerçek yaşamın aynı şeyler olmadığını görür. Gerçek yaşamla hayal dünyası arasında sürekli gidip gelen çocuk

zamanla, gerçekte hayal dünyası arasındaki ayrımı görür. Çocuğun oyundaki hayal dünyası onun gerçek yaşamı daha iyi görmesini ve kavramasını sağlayarak psikolojik olgunluğuna yardımcı olur (Anonim ³2007).

Babanın trencilik oynayan çocuğunu öpmesi üzerine, çocuğun ona “baba, lokomotif öpemezsin, vagonlar bu işin gerçek olmadığını düşünebilirler” demesi çocuğun yaptığı eylemin farkında olduğunu ama yine de duygusal dünyasının bozulmamasını, vagonları bahane ederek söylemesi önemlidir. Oyun her ne kadar doğal bir ortamda karşılıklı sevgi ve saygı içerisinde oynansa da bünyesinde şiddeti de barındırmaktadır (Anonim ³2007).

“Şiddetin en normal ve hatasız biçimi oyunda ortaya çıkan şiddettir. Bu tür şiddet yıkıcılık ya da nefretten doğmayan, yıkım amacı gütmeyen hüner gösterilerinde ortaya çıkar.”

Oyundaki şiddetin sürekliliği yoktur. Taş dövüşü, Kovalamaca ve El El Üstünde oyunlarındaki vurmalar, Yakar top, Futbol oyunlarında bazı oyuncuların heyecanlanarak karşısındakinin canını yakması o an için düzeltilir ve tekrarlanmaz. Bu nedenle oyunlar çocuklarda kin, nefret duygularının yerine sevgi, saygı ve hoşgörüyü geliştirir (Anonim ³2007).

2.2.3.Oyunun Çocuğun Fiziksel Gelişimine Etkisi

Stratton İngiliz çocuklarının fiziksel aktiviteden uzak olduğunu bunun da obezite dâhil olmak üzere birçok sağlık sorunlarına yol açtığını araştırmalarında belirtmiştir. Çok renkli ve güvenli aynı zamanda çekici oyun alanlarının çocukların fiziksel aktivitelerini arttırmanın düşük maliyetli bir metodu olduğuna dikkat çekmiştir (Straton 2005).

A-) Kuvvet

1-). İnsanın temel özelliğidir. Bunun yardımıyla bir kütleyi hareket ettirir, bir direnci aşar veya ona karşı koyabilir.

2-). Bir dirençle karşı karşıya kalan kasların kasılabilme ya da bu direnç karşısında belirli bir ölçüde dayanabilme yeteneğidir.

B-) Çabukluk

Sinir ve kas sistemini yüksek hızla kasılmasıyla bir dirence karşı koyabilmesi ve onu yenebilme yeteneğidir.

C-) Dayanıklılık

Uzun süre devam eden yüklenmelerde yorgunluğa karşı koyabilme yeteneğine dayanıklılık denir.

D-) Esneklik

Kişilerin hareketlerini eklemlerini müsaade ettiği oranda geniş bir açıdan ve değişik yönlerde uygulayabilme yeteneğidir (Anonim ³2007).

E-) Beceri

Hareketin uygulamasına katılan iskelet kasları, eklemler ve merkezi sinir sisteminin uyumlu bir biçimde çalışmasına denir.

Timperio'ya göre çocuk aktivitelerinden yürüyüş ve bisiklete binmek incelenmesi gereken önemli konulardır. Çünkü çocukların fiziksel ve anatomik yapıları bu aktiviteler ile değişime uğrar. (Timperio et *all.* 2004).

Oyunlar çocukların fiziksel yönden sağlıklı gelişmelerine büyük katkı sağlarlar. Doğumundan sonra kollarını, bacaklarını sallayan çocuk geliştikçe değişik hareketler yapmaya başlar. Bu hareketler zamanla oyunla birlikte veya oyun içerisinde yapılmaya başlar. Elindeki emziğini veya çingırağını sağa sola sallayıp, emeklerken önüne konulan bir şeyi yakalamaya çalışan çocuğun yapmış olduğu hareketler onun fiziksel yönden sağlıklı gelişimine katkı sağlar. Daha ileri ki yaşlarda oynadığı koşma kovalamaca, taş, ağaç vb. şeyleri fırlatma, atlama, tırmanma, sürünme gibi fiziksel gücü gerektiren oyunlar çocuğun vücudunun düzgün ve orantılı gelişimini sağlar. Kemik, kas yapısının gelişmesine, vücuttaki artı yağların erimesine, sindirim ve boşaltım organlarının sistemli bir şekilde işlemesine yardımcı olur. Sürekli hareketsiz kalan bir çocuk, oynayan akranına göre daha hantal ve daha sağlıklı gelişim gösterir. Sekerek oynanan seksek, çizgi türü oyunlar vücudun denge unsurunu geliştirir. Her oyunda gerilim vardır. Bütün oyuncular bu gerilimin içine girerler. Yarışmalı oyunlarda gerilim en yüksek düzeyine ulaşır. Fiziksel ve ruhsal yönden güçlü olan kazanır. Oyunlardaki güç daima oyunun kurallarına

göre kullanılır. Bu anlamda güçlerin kontrolü altına konması söz konusudur. Oyun sırasında gerçekleştirilen güç kontrolü çocukların ileri ki yaşamlarında da olumlu yönde etkili olur. Oyundaki güç kontrolünü düzenli tutması çocuğun fiziksel gücünün sınanmasına ve geliştirilmesine katkıda bulunur (Anonim ³2007).

2.2.4.Oyunun Çocuğun Dil Gelişiminde Etkisi

Oyun, çocuklarda ifade edebilme, anlatma gelişimine de büyük katkı sağlar. Elindeki çingırağı, topu vb. şeyleri oynayan çocuğun sevinç ve kızgınlığını belirtmek için çıkardığı sesler onun ilk konuşmalarıdır. Anlamsız çıkarılan bu sesler zamanla anlamlı hale dönüşmeye başlar. Önceleri düz sesler, ardından tek ve iki heceli bükümsüz sesler çıkartan çocuk zaman içerisinde konuşma yetisini geliştirir. İki üç yaşlarında kendi bebeği ile oynayan çocuk, bebekle konuşur, ona ninni söyler, uyutmaya çalışır. Dört-beş yaşlarında akranlarıyla oynarken aldığı role uygun konuşmaya çalışır. Beş yaşından sonraki oyunların tamamında çocuklar birbiriyle diyalog kurarlar, bazılarında şarkı, tekerleme, yanıltmaç söylerler. Bütün bu yapılan şeyler çocukların dil gelişimini olumlu yönde etkiler. Özellikle sayısmacalar, oyun içindeki söylenen tekerlemeler, şarkılar, türküler, anlatılan masal ve hikayeler çocukların topluluk karşısında sıkılmadan konuşmasına, düşündüklerini düzgün ve yanlışsız anlatmasına katkı sağlar. Masal tekerlemeleri, ezgili oyunlardaki şarkılar, karşılıklı diyaloglar, çocukların ses tonu, vurgu, durak ayarlamalarını yapabilme yeteneklerini geliştirir ve ileri ki yaşlarda düzgün, etkileyici konuşabilme alışkanlığını kazandırır (Anonim ³2007).

2.2.5.Oyunun Çocuğun Zekâ Gelişimine Etkisi

Oyunun özgür bir ortamda özgürce oynanan, isteğe bağlı bir eylem olduğunu belirtmiştik. Oyundaki özgür ortam çocuğun zeka gelişimine de etki etmektedir. Oyun içerisinde karşılaşılan problemlerin yine oynayanlar tarafından çözülmesi çocukların problemleri çözme yetilerinin dolayısıyla da zekâlarının gelişimine yardımcı olmaktadır. Birçok oyun düşünceye dayanmakta, karşıdakini akılla yenebilme temel kuralını taşımaktadır. Mangala, Altiev, Üçtaş, Dörttaş, Dokuztaş, Onikitaş oyunları, sadece zeka ile ilgili oyunlardır. Bu oyunlarda, oyuncu kendi oyununu oynarken karşıdaki oyuncunun da ne oynayacağını bilerek oynar. Oyuncu oyunda dikkatini yoğunlaştırmak ve oyunu iyi izlemek zorundadır. Beyin, organları bu yönde organize eder (Anonim ³2007).

2.3.Oyun Çeşitleri

Oyunlar çeşitli şekilde gruplandırılabilir. Gelişim kuramcılarından Piaget oyunları şu üç başlık altında ele almıştır (Anonim ³2007).

1)Alıştırma oyunları: Bu oyunlar çocukların gelişiminde duyuşsal motor dönem olarak isimlendirilen doğumdan yaklaşık iki yaşına kadar olan bölüme uyar. Bu dönemde bebekler yavaş yavaş hareket etmeye başlamıştır ve zihinsel gelişimde ise çevreden beş duyusu ile aldığı uyarıları birleştirip, sınıflandırmaya çalışmaktadır. Bebek çingırağının rengini ve sesini alır ve sınıflandırır (Anonim ³2007).

2)Simgesel oyunlar: Bu gelişim döneminde 2 yaş ile 7 ve 8 yaşları arasındaki dönemi içerir. Bu oyunların içeriğı alıştırma oyunlarından, simgeler ve varsayım boyutuna kadar değişmektedir. Çocuk kendi gerçeklerini hareketlerle yaşatmaktadır. Bunun en belirgin örneğı sanki varmış gibi oyunlardır. Çocuğun bir köşede yarattığı evcilik oyunu, bir odun ya da plastik çubuk ile oluşturulan atı sürmesi gibi örnekler bu gruptandır. Burada çocuk düşüncelerini yeterince gelişmemiş dili ile anlatamadığından bunları simgesel oyunla anlatmaktadır. Ayrıca bu anlatım yoluyla zihinsel simge ve uygulamalar yinelenerek özümşenmektedir. Evcilik oyunu ile hem duygu ve düşünceler aktarılmakta, hem de annelik özdeşimi sindirilmektedir.

3)Kurallı oyunlar: Bu dönemde çocuk ilk olarak kendinden büyüklerin oyunlarını taklit etmeye başlar. Bu oyunlar 7-8 yaşlarından sonra kurulmaya başlar ve çocuğı sosyalleşmeye yönlendirir. İlk iki oyun yaş ilerledikçe azalmakta ve yerini kurallı oyunlara bırakmaktadır. Bu değişme çocuğun ilişkilerini ve sosyalleşmesini yansıtmaktadır (Anonim ³2007).

Ayrıca oyunları başlangıçta belirli bir yönergenin olduğu, ancak sonrasında çocuğun serbest olduğu oyunlar ve kurallı olan, sabır ve çaba gerektiren oyunlar şeklinde de ayırabiliriz. İlk gruba örnek olarak evcilik oyunu verilebilir. Bu oyunda kurallar vardır, ancak çocuk oyunun kurulması ve akışında özgürdür. Saklambaç ve körebe ise ikinci oyun grubuna uymaktadır.

Oyunlar yapıları açısından da değerlendirilebilir. Yarışma, rastlantı, taklit ya da dönerek yoğunlaşmayı içeren oyunlardan söz edilebilir. Oyunların yapısı çocuk psikiyatrisinde bazı bozuklukların değerlendirilmesinde yardımcı olmaktadır. İlgi,

etkileşim ve iletişimde belirgin bozukluğun olduğu otistik çocuklar ile duygu, düşünce ve algıda bozulma ile belirli psikotik bozukluğu olan çocukların oyunlarında yarışma ya da rastlantı neredeyse hiç yoktur. Başka bir kişiyi gerektiren, dolayısıyla sosyal bir boyut taşıyan yarışma psikotik ve otistik çocuğun ilgi alanının tümüyle dışındadır (Anonim ³2007).

Bu çocukların gündeminde yineleme özelliği olan ve tümüyle dışı sınırlı açık ya da kapalı kendi dünyasına yönelik etkinlikler vardır. Aynı şekilde rastlantıya da tümüyle reddetmektedirler. Etkinliklerinin tekdüze olması, yineleyen belirli davranışları içermesi ve değişikliğin olmadığı kendilerine özgü bir dünyayı içerir. Bu dünyada ise rastlantıya yer yoktur.

Bu çocukların oyunlarında dönme ya da dönen cisimlere yönelme vardır. Bir topaç ile oynar, kendi kendine döner ya da dönen bir nesneye yönelirler. Zihinsel özürli çocuklar yaşlarına göre daha az oynarlar ve hareketsiz oldukları dönemler çok daha fazladır. Kuralları karışık olmayan ve bulundukları yaştan daha küçük yaşlardaki çocukların oyunlarını oynarlar. Bu çocukların da yarışma gerektiren oyunlardan kaçındıkları gözlenir (Anonim ³2007).

Çocukların duygusal ve düşsel yaşamı oyunlarına yansımaktadır. Eğer çocuğun iç dünyasından kaynaklanan dürtüleri çok yoğunsa oyun kesilmekte, değişik ve karmaşık bir duruma dönmektedir. Sakin bir oyun için çocuğun bu yoğun dürtüleri uzaklaştırabilmesi gerekir.

Değişken davranışları izlenen aşırı hareketli ya da kaygılı çocuklar, oyunun kurallarını kabullenmede zorluk çekerler. Davranış sorunları olan çocuk ve ergenlerin oyunu da saldırgan dürtülerle doldurması tipik bir özelliktir. Onlar için oyun hızla içinden geldiği gibi davranma ve dürtüsel eyleme geçebilmenin bir yöntemidir. Oyun içinde saldırgan tutumların belirtilmesi cinsiyete göre de farklılık göstermektedir (Anonim ³2007).

Erkek çocuklar güreş, kavga ve yarışmaya daha yatkın oldukları için oyunları kızların oyunlarından daha çeşitlidir. Sosyal belirleyiciler de kız ve erkek oyunlarında önemli rol oynamaktadır. Karşı cinsiyetin oyunlarını kızlar erkeklere göre daha rahat

oynamaktadırlar. Erkek çocuklarda dürtülerin davranışa dökülmesi ön planda iken kızlarda bu sözel olarak belirtilmektedir.

Yetişkin bir insanda toplumsal kural ve değer yargıları yoğun duygu ve istekleri günlük yaşamda sınırlanmakta, bunlar hayal kurma ya da rüyalar yardımı ile duyurulabilmektedir. Çocuklarda bu işlevler oyun ile sağlanmakta, ayrıca çocuğun günlük kaygılarını azaltarak olumlu ilişkiler kurmasına da yardımcı olmaktadır. Oyun oynamak evrensel bir yaşıttır, sağlığın bir göstergesidir. Oyunun amacına ulaşması için özellikle cinsel ve saldırgan dürtülerden arındırılması gerekir (Anonim ³2007).

2.4. Oyuncaklar

2.4.1.Oyuncakların Sınıflandırılması

Oyuncaklar daha ayrıntılı olarak dört başlık altında sınıflandırılabilir.

Duygusal oyuncaklar: Çocuğun duygusal zorlukları ve korkularını yenmesi için seçtiği oyuncaklardır. Genellikle çocuğun oyuncakları içinde en çirkin olanıdır. Bunlar genellikle yumuşak ve tüylü, yuvarlak hatları olan, fiziksel olarak çocuktan daha kısa oyuncaklardır. Bunlar çocuk için dostluk, sevgi ve güvenlik anlamını taşır.

Zevk nesnesi olan oyuncaklar: Çocuğun geçici bir süre için hoşça zaman geçirmek için oynadığı oyuncaklardır.

Eğitsel ve kültürel kazanç sağlayan oyuncaklar: Boyama kitapları, yap-bozlar, maket oyuncaklar gibi çocuğun oyun oynarken aynı zamanda herhangi bir alanda eğitimini de sağlayan oyuncaklardır.

Sosyal bütünleşmeyi sağlayan oyuncaklar: Çocuğun çevresiyle ilişkilerini düzenlemesinde yardımcı olan, yaşlılarıyla birlikte grup oyunları oynarken kullandığı oyuncaklardır (Anonim ⁴2007).

Oyun gibi oyuncaklar da çocuk psikiyatrisinde ruhsal durumun değerlendirilmesinde kullanılmaktadır. Oyuncak otistik çocukların ilgisini çekmemekte ya da çocuk oyuncığa geçici bir süre ilgi göstermektedir.Zamanının büyük bir bölümünü oyun ve oyuncaklarla geçirmek isteyen ancak sürekli oyun ve oyuncak değiştiren bir çocuğun dikkat eksikliği yönünden değerlendirilmesi gerekirken, sürekli karşı cinsiyete

ait oyuncaklarla oynamak isteyen bir çocukta bu seçimin cinsel tercihle ilgili olabileceği, yaşından küçük oyuncaklarla oynamanın ise kardeş doğumu gibi zorlayıcı bir yaşam olayı ile oluşan gerilemeyi yansıtabileceği göz önüne alınmalıdır (Anonim ⁴2007).

Çocuğun yaşına ve cinsiyetine uygun olmayan oyuncaklarla ilgilenmesi durumunda bu oyuncakçı içgüdüsel olarak mı seçtiği yoksa kendisine o oyuncak verildiği için mi onu kullandığı tartışma konusudur.

Çocuğun yaşına göre oyun ve oyuncak seçimi oldukça zordur. Çocuk için alınacak ya da önerilecek herhangi bir oyuncaktan daha üstün olanı mutlaka olacaktır. Oyun ve oyuncak seçiminde en iyi kılavuz, çocukların nasıl geliştiklerinin bilinmesi, onların gelişim becerilerini arttıracak ve bu becerilerin birbiriyle bir örüntü halinde olmasını sağlayabilecek oyun araçlarının göz önüne alınması gereğidir. Çocuğun oyuncaklarını seçerken kendi istek ve beğenilerimiz yerine çocuğun yaşını ve gereksinimlerini göz önünde bulundurmanın yanı sıra, oyuncak hakkında onun da fikrini almak en iyisi olacaktır (Anonim ⁴2007).

Oyun bir eğlencedir, ancak sadece bir eğlence, bir zaman kaybı olmadığı gibi saçmalık da değildir. Oyun ekonomik ve sosyal durumu ne olursa olsun her çocuk için temel bir haktır (Anonim ⁴2007).

Oyuncaklar Gelişme Alanlarına Göre:

a) Büyük kas gelişimi için oyun araçları:

- Merdiveni ve kaydırağı olan oyuncak ev,
- Üç tekerlekli bisiklet,
- Çeşitli boyda arabalar,
- İp merdivenler,
- Taşınabilir, tahta, kayma, tırmanma, sallanma oyuncakları,
- Tahterevalli,

b) Küçük kas gelişimi için oyun araçları:

- Mum boya, renkli kalem, kâğıt,

- Ucu küt kâğıt makası,
- Yapıştırıcı,
- Çeşitli ekleme oyuncakları, parçalı bilmeceler,
- Bir yetişkin denetiminde oynanacak tahta çivi, çekiç, keser gibi marangoz aletleri (Anonim ⁴2007).

c) Yaratıcı, düş gücünü geliştiren oyun araçları:

- Kukla sahnesi,
- El kuklaları,
- Parmak kuklaları,
- Yumuşak eğilip bükülebilen bez bebekler,
- Çeşitli giysiler, yetişkin süs araçları,
- Doktor araçları, telefonlar, bebek arabaları,

d) Yaratıcı, sanat ve el işleri:

- Plastik,
- Kil,
- Kalın mum boyalar, pastel boyalar, renkli tebeşir,
- Sulu boya, parmak boyası, toz boya,
- Büyük boy, enli, küt uçlu, kalın saplı fırçalar,
- Renkli her tür kâğıt,
- Artık kumaş, kâğıt, ip, yün, talaş, yumurta kabuğu gibi kesyap malzemesi ve yapıştırıcı,
- Tahta baskı kalıpları,
- Lastik borulardan ya da lastik parçalarından kesilerek hazırlanmış baskı kalıpları,

-Baskı kalıbı olarak kullanabilecek makara,yaprak,patates,havuç,

-Tavandan ya da uygun yüksekliklere asılacak çocukların yaptığı sarkaçlar (ip üzerine dengelenmiş geometrik şekiller). (Anonim ⁴2007).

e) Çocuğun kavrayışını geliştirecek uyarı araçları:

e1) Okuma ve konuşmayı geliştirecek araçlar:

-Tahtadan harf ve sayılar,

-Mıknatıslı harf ve sayılar,

-Zımpara kâğıdından pazen kaplı tahtaya yapışabilecek türden harf ve sayılar,

-Üzerine basit sözcüklerin yazılacağı büyük karton fiş,

-Domino,

-Karatahta,

e2) Matematik ve sayılar:

-Renkli çubuklar,

-Tahta oyuncak saat ya da saati öğretecek tahta küpler, (Anonim ⁴2007).

e3) Doğa bilimleri:

-Mıknatıs,

-Ayna,

-Taş ya da yaprak koleksiyonu,

-Kuru bitki ya da sebze koleksiyonu,deniz kabukları,

-Doğayla ilgili çocuk kitapları,

f) Müzik ve dans araçları:

-Ritim araçları: def, davul, trampet, melodik, flüt, kastanyet, çan, çingirak vb,

-Plaklar, teyp-kaset.

Olarak sınıflandırılabilir (Anonim ⁴2007).

2.4.2. Oyuncaklar ve Çocuk

Psikolojik olarak değerlendirildiğinde oyun alanı çocuğun dışında, ancak dış dünyaya ait değildir. İç dünya ile dış gerçeğin dışında üçüncü bir alandır, bir yanılsama (gözbağcılık) alanıdır. Burası bebek için anne ile paylaştığı ortak bir alandır. Zamanla önce bebek, daha sonra çocuk bu alan içinde bağımsızlığını kazanmaya başlar. Burada çocuğa özerkliği sağlayan oyuncaklar geçiş nesnesi olarak isimlendirilir. Geçiş nesnesi pelüştten yapılmış oyuncaklar, çarşaf ya da yastık olabilmektedir (Anonim ⁴2007).

Bu geçiş nesneleri yetişkinlerin geriye dönüp baktığında "ilk oynadığım oyuncuğım" şeklinde tanımladığı nesnelerdir. Bu geçiş nesneleri her toplumda izlenen, evrensel bir oyuncaktır, ancak basit bir oyuncak olarak değerlendirilmemelidir. Otistik ve psikotik çocukların yaklaşık üçte birinde bu geçiş nesnesi hemen hemen hiç kullanılmamaktadır. Çocuğun geçiş nesnesini doyurucu bir biçimde kullanması, olumlu insan ilişkilerinin oluşturulabilmesi için önemlidir (Anonim ⁴2007).

Geçiş nesnesinin fiziksel özellikleri de önemlidir. Bu nesnelerin ortak özellikleri katı, metalik, tuhaf biçimlerde ve genellikle kırılmış ya da atılacak bir durumda olmalarıdır. Çocuğun kendine ait eşyaları içinde özel bir yeri vardır. Bu nesne zamanla önemini yitirir, yaklaşık 5-6 yaşlarında çocuklar yavaş yavaş bu nesnelerden uzaklaşırlar. Ancak bunlar ne yok edilir, ne de terk edilirler.

Oyun ve oyuncak hakkında bu psikolojik bakışın dışında da pek çok şey söylenebilir. Bunlar ailesel, etik (ahlak) kültürel ve sosyoekonomik boyutları içermektedir. Oyun düşünceler, duygular ve ilişkiler içinde yuvarlanmanın ve bu zor olayların üstesinden gelmek için beceri ve kontrol kazanmanın önemli bir yoludur. Oyuncak ise çocuğun beş duyusunu ve duygularını uyaran, değerlendirme ve uygulama yetilerini geliştiren, hayal gücünü zenginleştiren, bedensel ve sosyal gelişimini hızlandıran bir oyun aracıdır (Anonim ⁴2007).

Oyuncaklar kabaca kullanım ve amaç oyuncakları olarak iki grupta toplanabilir. Kullanım oyuncakları aslında oyun amacıyla üretilmemiş olan bir nesneyi çocuğun oyun aracı olarak kullanmasıyla ortaya çıkarlar. At olarak bir tahta parçasının kullanılması, makara, kibrit kutusu gibi araçlarla oynama örnek olarak verilebilir. Bu oyuncakların

işlevi oyun bittiği zaman sona erer. Amaç oyuncakları ise oyun amacıyla üretilmiş olan ve genellikle erişkinler tarafından seçilerek çocuklar için alınan oyuncaklardır. Yetişkinlere neden böyle bir seçim yaptıkları sorulduğunda, çocukları için en uygun oyuncuğun bu olduklarını düşündüklerini söylemektedirler.

Oysa biraz zorlandığında onların yaşamında bu oyuncakların izlerini bulmak olasıdır. Ayrıca bu oyuncaklar bazen çocuklar için geçici bir heves olabilmekte ve kısa sürede bir köşede unutulup, gitmektedirler (Anonim ⁴2007).

Çocuk için yaşamı öğrenme aracı olan oyun büyük öneme sahiptir. Oyun oynarken çocuk mutlu olur. Çocuğun büyümesi ve sağlıklı gelişmesi için beslenme, sevgi, bakım ne kadar gerekli ise oyun ve oyuncaklar da o kadar gereklidir. Oyun çocuğun bedensel, duygusal, sosyal, zihinsel ve dil gelişiminde önemli rol oynar (Anonim ⁵2007).

2.4.3.Oyuncakların Çocuğun Gelişimindeki Etkileri

Oyuncaklarla oynayan çocuk;

- Düşünmeyi ve kendi başına karar vermeyi öğrenir,
- Sorumluluk almayı, işbirliği yapmayı ve paylaşmayı öğrenir,
- Hayal gücünü, becerilerini ve yaratıcılığını geliştirir,
- Dikkatini bir noktaya toplamayı ve becerilerini organize etmeyi öğrenir,
- Kendini tanımayı öğrenir,
- En güçlü ve doğal dürtülerinden biri olan, saldırganlık dürtüsünü boşaltma olanağı bulur,
- Değişik sosyal rolleri deneme, duygularını dışa vurma olanağını bulur ve başka nesneler ya da insanlarla ilişkilerini inceler,
- Kas gelişimini hızlandırır ve güçlendirir,
- Çevresini araştırma, objeleri tanıma ve problem çözme imkanı sağlar,
- Kendisini ifade etmeyi, sözlü olarak ifade edilenleri anlamayı öğrenir, yeni

sözcükler kazanır,

- Çocuk toplu yaşam için gerekli olan kuralları öğrenir (Anonim ⁵2007).

2.4.4. Anne - Babanın Çocukla Birlikte Oyun Oynarken Yapabilecekleri;

- Karşılıklı gülümseyerek ve mümkün olduğunca göz göze gelerek, neşeli bir atmosfer yaratmaya çalışabilir,

- Bebeğin el ve ayak parmaklarıyla oynayarak, vücudundaki organlara dokunarak ismini söyleyebilir,

- Aynada kendini ve anne-babayı görmesini sağlayıp, çevrede gördüklerinin ismini söyleyerek bebeğin bakmasını sağlayabilir,

- Anne,baba çocuğun farklı şekiller, renkler görmesini ve sesler duymasını sağlayıp, eşyalara dokunmasına fırsat verip, anlayabilmesi için zaman bırakıp ve daha sonrada tanıyabilmesi için ne olduğunu tekrarlayabilir,

- Bebeğin elinde tutması için, mandal, plastik bardak, kaşık, çingirak gibi değişik şekillerde eşya ve oyuncaklar vererek, ellerini bol bol kullanmasını sağlayabilir,

- Yumuşak ses tonuyla konuşup, nazik hareketlerle yaklaşp, şarkılar söyleyebilir,

- Çocukla birlikte Şekillere, kitaplara bakıp, kitap okuyup, müzik dinletip, el çırttırırsa çocuk için en iyi oyun ortamını oluşturmuş olur. Oyun oynarken geçen zamanın mutlu, neşeli ve öğretici olmasına yardımcı olur.

Oyun düşünceler, duygular ve ilişkiler içinde, beceri ve kontrol kazanmanın önemli yoludur. Oyuncak ise çocuğun beş duyusu ve duygularını uyaran, değerlendirme ve uygulama yetilerini geliştiren, hayal gücünü zenginleştiren, bedensel ve sosyal gelişimini hızlandıran oyun aracıdır.

Çocuğun yaş, ilgi ve gereksinmelerine göre oyun ve oyuncak tercihleri de değişmektedir (Anonim ⁵2007).

2.4.5. Çocuğun Yaşına Uygun Oyun ve Oyuncaklar

0-6 aylık dönemde: İlk altı ayında çocuk ses, şekil ve renklere karşı duyarlıdır. Bu dönemde görsel ve işitsel duylara yönelen hareketli oyuncaklar çocuğun dikkatini

çeker ve neşelendirir. Çocuk yeni ve ilginç olan her şeye bakmak, dokunmak, seyretmek ister. Bu çocuğun öğrenme yoludur. Yatağının üzerine asılabilen, sallanınca ses çıkaran, canlı renkleri olan objeler ve rahatça tutulabilen çingirak bu dönemin vazgeçilmez oyuncaklarıdır. Bu aylarda yine müzik kutuları, renkli halkalar, kumaştan ve plastikten kucaklanacak bebekler tercih edilebilir. 4. ayından sonra çeşitli boylarda toplar, tutmalı çingiraklar, bez bebekler, lastik ve plastik sıkmalı oyuncaklar, diş kaşıyıcı halkalar, iç içe geçen kutular seçilebilir ve radyo-teyp dinletilebilir (Anonim ⁵2007).

7-12 aylık dönemde: Oturmaya başladığı yedinci aylarından itibaren çocuk uzanabildiği her şeyi yakalamaya, yakaladığı her şeyi de ağzına götürmeye çalışır. En çok hoşlandıkları; bir elinden diğerine kolayca geçirebildiği renkli halkalar, avuçlayabildiği plastik küpler, kemirebildiği kauçuk nesneler, hırpalandığı zaman bozulmayan yumuşak bebek ve hayvancıklardır. Tutunarak da olsa ayağa kalkabildiğinde eline geçen herşeyi yere atmaktan zevk aldığından, zıplayan, yere düşünce ses çıkaran oyuncaklar ilgi odağıdır. Boy boy renkli toplar, iç içe geçebilen kutular, renkli makaralar, bebekler, kitaplar, renkli büyük Şekiller bu dönemin oyuncakları arasında yer alır (Anonim ⁵2007).

Ayrıca yedinci ayından itibaren oynanmaya başlanan, annenin tekrar kendine geri döneceğini öğrenmesini sağlayan "cee e" oyunu çocuğun anneden ayrılma kaygısını kontrol etmesine yarar. Annenin her gözden kayboluşunda duyulan gerginlik, anne görüldükten sonra gerginlikten, memnuniyete dönüşür (Anonim ⁵2007).

10-12. aylarında tef, davul, kapaklı kutular, düdük, kitaplar, Şekiller, kalın kalemler, bahçe ve kum oyuncakları, banyo oyuncakları, balonlar, toplar, itilen ya da çekilen tekerlekli oyuncaklar telefon çevirme gibi etkinlik setleri tercih edilebilir.

Bu dönemde oynanılabilecek kum ve su, çocuğun dokunma hissinin gelişimini sağlar ve çocuğa büyük haz verir.

Deneyim ve keşif olanakları sağlayan kum ve su sayesinde utangaç çocuk uyarılır, saldırgan çocuk sakinleşir (Anonim ⁵2007).

13-18 aylık dönemde: Bu aylarda itmeli, çekmeli ses çıkaran oyuncaklar, üstüne ve içine oturulabilecek büyüklükte tahta veya plastik büyük hayvan türü oyuncaklar, boş tahta ve mukavva kutuları, küçük sandık, sepet ve tabureler ayrıca oyuncak süpürge, faraş ve bezler, öykü kasetleri, çocuk şiir ve Şekil kitapları tercih edilebilir.

19-24 aylık dönemde: Bu aylarında çocuk, bütünü parçalara ayırmaktan, kutuyu doldurup boşaltmaktan, kule ve köprü yapmaktan büyük zevk alır. Bu dönemde çocuğun ilgisini çeken oyuncaklar arasında mutfak eşyaları, farklı büyüklükteki plastik parçalar, saçları ve elbiseleri olan bebekler ve arabalar yer alır. Bu dönemin sonuna doğru çocuk, tahta parçasını arabaymış gibi hareket ettirebilir. Bazı hareketleri ile anne-babayı taklit edebilir. Bu dönemde minyatür marangoz oyuncakları (tahta çekiç ve çiviler), mutfak setleri gözde oyuncaklardır. Ayrıca bu dönemde yine tahta, bez veya plastik hayvanlar, evde ve sokakta kurulan salıncaklar, kova, kürek, çocuk şiir kasetleri ve kitapları tercih edilebilir (Anonim ⁵2007).

25-30 aylık dönemde: Bu dönemde çocuk, hayal gücüne dayanan oyunlardan hoşlanır. Oyuncakları ile konuşur, onlara kızıp bağırabilir. Bedensel olarak gelişmiş olduğundan rahatlıkla takla atar, topa tekme atar, çok aktif olduğundan yeni oyunlar yaratır ve bu oyunları uygular. Evcilik, bakkalcılık, postacılık ve doktorculuk oyunlarında çeşitli kıyafetlere girip, canlandırmayı sever (Anonim ⁵2007).

Bu dönemde çocuğun oyun malzemeleri; sorun çözmeyi, yaratıcılığı ve duygularının arıtılmasını, yansıtılmasını destekleyici oyun hamuru, kil ve inşa blokları gibi "yapılandırılmamış" oyun araçlarından oluşabilir.

Bu dönemde çocuğun oynaması için;

- Parmak boyası, keskin olmayan makaslar ve kâğıtlar, renkli çıkartmalar,
- Öykü ve masal kitapları, teyp ve çocuk şarkı kasetleri,
- Bebek, bebek arabaları gibi itmeli ve çekmeli tekerlekli araçlar, üç tekerlekli bisiklet,
- Basit bilmece ve tahmin oyunları (hayvanları, ağaçları, çiçekleri bilmesi gibi),
- Küçük süpürge, faraş, küçük tencere, tabak, fincan gibi ev işi araçları,
- Tahtadan veya plastikten çekiç, kerpeten, tornavida gibi araçlar,
- Hayvanat bahçesi gezileri veya yakın çevre gezileri,
- Su, kum, kil gibi doğal oyun malzemeleri çocuğun dokunma duygusunun gelişimine, deneyim ve keşif olanaklarının sağlanmasına, utangaç çocuğun uyarılmasına,

saldırgan çocuğun sakinleşmesine ve çocuğun dikkatini bir konu üzerinde toplamasına yardımcı olduğu için tercih edilebilir.

49-60 aylık dönemde: Bu dönemde çocuk, grup oyunlarına ilgi duyar. Yavaş yavaş çevresini tanımaya başlar, yaşlıları ile arkadaşlık kurar. Oynadıkları oyunların kurallarına saygılı olmayı öğrenir (Anonim ⁵2007).

Bu dönemde çocuğun oynaması için;

- Kesme-yapıştırma, çizim yapma, Şekil boyama ve öykü, masal kitapları,
- Şekil verebileceği, el becerisini geliştirmenin yanında hayallerini gerçekleştirebileceği oyun hamuru, kum, kil, su gibi malzemeler,
- Üç tekerlekli bisiklet, tekerlekli patenler,
- İp atlama, seksek, bilye, körebe, saklambaç, çember çevirme gibi oyunlar,
- Oyun parkları ve doğa gezintileri önerilebilir.,

2.4.6.Oyuncakların Özellikleri;

- Çocuğun gelişimine uygun oyuncaklar seçilmelidir,
- Oyuncağın tüyleri çocuğun ağzına, burnuna kaçmamalıdır,
- Zehirsiz boyalarla boyanmış olmalı, zehirli maddeler içermemelidir,
- Yıkanabilir, dayanıklı, sağlam olmalıdır,
- Yutulacak ve kolayca kopup, çocuğun ağzına atacağı kadar küçük parçaları olmamalıdır,
- Sivri uçları, kesici kenarları, parmaklarının sıkışabileceği ek yerleri ve gözlerine zarar verebilecek çıkıntıları olmamalıdır,
- Çocuğun bedenine uygun büyüklükte ve ağırlıkta olmalıdır,
- Oyuncaklar düzenli olarak gözden geçirilmeli, hasarlı ve kırık olanlar tehlikeli olabilecekse atılmalıdır,
- Bozuk para, kibrit, çakmak, sigara gibi malzemeler çocuğa zarar

verebileceğinden oynaması için verilmemelidir,

- Oyuncakların oyun değeri olmalı, bedensel, zihinsel, sosyal ve dil gelişim alanlarının tümünü birden destekleyebilecek zengin uyarıcıları içermeli, çok fonksiyonlu olmalıdır (Anonim ⁵2007).

2.4.7. Oyuncaklar ve Güvenlik Kavramı

Oyuncak alırken çocuğunuz için ne kadar güvenli olduğuna da dikkat etmelisiniz. Ayrıca çocuğunuzun oyun oynadığı alanın da tehlikeli ortamlardan uzak olması gerektiğini unutmamalısınız (Anonim ⁵2007).

Oyuncak alırken çocuğunuzun yaşına göre ilgisini çekip çekmeyeceği ya da beceri seviyesine uygun olup olmadığı gibi unsurların yanı sıra çocuğunuz için ne kadar güvenli olduğuna da dikkat etmelisiniz. Bunun için göz önünde bulundurmanız gereken birkaç önemli unsur var. Bunları belirtmeden önce, belki de en önemli olanı, paketlerin üstünde ayrıntılı bilgilendirmenin olduğu, gerekli tüm izinleri aldığına ve çocuğunuzun güvenliği için gerekli tüm kurallara uygun çalıştığına emin olduğunuz; bilinen ve güvenilir oyuncak firmalarından alışveriş yapmanız sizi olası kazalardan önemli ölçüde koruyacaktır. Bunun dışında oyuncak alırken dikkat etmeniz gerekenler:

- Bebekler için seçilecek oyuncaklar, sağlam, tüyleri ve boyası kolay çıkmayan, kullanışlı, sivri köşeleri olmayan cinsten olmalıdır.
- Oyuncaklar bakım, tutum, onarımı kolay ve temizlenebilir nitelikte olmalıdır.
- Oyuncak satın alınırken titizlikle uygulanan bir cinsiyet ayrımı yapmamalısınız.
- Becerilerini geliştirecek ise bir erkek çocuğun bebekle, bir kız çocuğun kamyonla oynamasında hiçbir sakınca yoktur.
- Oyuncaklar düzenli olarak gözden geçirilmeli, hasarlı ve kırık olanlar tehlikeli olabilecekse atılmalıdır.

Oyuncaklar hayal gücünü artırıcı ve yaratıcı faaliyetleri teşvik edici olmalıdır. Yani fonksiyonel ve fazla yapılanmış olmamalıdır. Örneğin bir süt kamyonu yerine, boş kasalı bir kamyon çok daha fonksiyoneldir. Çünkü çocuk kamyonun boş kasasına

dilediğini yerleştirebilir, dilediğini taşıyabilir (Anonim ⁵2007).

- Bir oyuncacı almadan önce tespit etmeniz gereken noktalardan biri de oyuncacın ne kadar süreyle çocuğun ilgi alanında kalabileceğidir.

Çocuklar oyuncaklarına yumuşak ve itinalı davranamazlar. Bu nedenle oyuncak seçiminde en çok dikkat edeceğiniz konulardan biri de oyuncacın sağlamlığı olmalıdır. Çabuk kırılan, bozulan oyuncaklar başarısız üretilmiş oyuncaklardır (Anonim ⁵2007).

- Savaş oyuncakları, onları dışarıya karşı saldırgan ve toplumdışı olmaya iter. Savaş oyuncaklarından, silahlardan uzak durun.

- Beş yaşın altındaki çocuklar için boyası çabuk çıkan oyuncaklar almamalısınız.

- Çok küçük oyuncaklardan belirli bir yaşa kadar uzak durun, çocuğunuzun burnuna, boğazına kaçabilir ve boğulmalara neden olabilir.

- Hastane raporlarına göre göz yaralanmalarının önemli bir bölümü oyuncak tabancalar nedeniyledir. Raylar, uç kısımlarından çıkan oklar çocukların yaralanmasına neden olmaktadır.

- Çok gürültü çıkaran makineli tüfek vb. oyuncaklar da çocukların duyma düzeyini etkileyebilir.

- Elektrikli-pilli oyuncakları güvenilir markalardan aldığınıza emin olun.

- Çocuğun oynadığı oyun alanının tehlike içermediğinden emin olunmalı (sivri kenarlar, kaygan zemin vb.) (Anonim ⁵2007).

- Bozuk para, kibrit, çakmak, sigara gibi malzemeler çocuğa zarar verebileceğinden oynaması için verilmemelidir.

Çocuklar naylon torbalarla oynamamalıdır. Başlarına geçirip boğulabilirler

Su oyunlarında ve mutfakta yalnız bırakılmamalıdır.

- Keskin parçaları olan küçük oyuncaklarla oynamamalıdır.

- Merdiven, kapı aralığı, cam kenarı gibi yerlerde ve dolap içinde oyun

kurmalarına izin verilmemelidir.

- Deniz veya havuzda mutlaka kolluk tercih edilmelidir.
- Çocuğunuzun oyun oynadığı ortamı kontrol etmeniz önemlidir. Özellikle küçük çocuklar oyuncaklarını çok sık fırlatırlar ve kırılan oyuncakların keskin kenarları son derece tehlikelidir (Anonim ⁵2007).
- İp bağ ya da kordonlar kolaylıkla çocuğunuzun boynuna dolanabilir ve boğulmasına neden olabilir.
- Çocuğunuzu hiçbir zaman havuzda, kumsalda ya da göl kenarında oyun oynarken yalnız bırakmayın. Çok küçük bir kaza bile ciddi sonuçlara neden olabilir.
- Oyun ortamındaki oyuncak kutularının, ağır malzemeden yapılmadığına ve kapaklı olmadığına emin olun. Ağır malzemeden yapılan kutular, çocuğunuzun üstüne devrilerek incinmeler neden olabilir, kapaklı olanlar da çocuğunuzun içine girip boğulmasına neden olabilir.
- Çocuklar, kendi başlarına oynamayı sevseler de, etkili bir denetim (ebeveyn tarafından) olmadıkça, ciddi kazalar her zaman meydana gelebilir.
- Özellikle ilk 6 yılda çocuğunuz oyun oynarken, onu sık sık kontrol etmeyi unutmayın. Çocuk sokakta yalnız veya arkadaşları ile birlikte oynarken oyun alanı tehlike içermemeli ve ebeveyninin görüş alanı içinde olmalıdır (Anonim ⁵2007).

2.5. Anne – Baba ve Güvenlik Kavramı

- Çocuk sokakta yalnız veya arkadaşları ile birlikte oynarken oyun alanı tehlike içermemeli ve annenin görüş alanı içinde olmalıdır (Anonim ⁵2007).
- Çocuğun götürüldüğü oyun sahasının çakıl, taş ve benzeri şeylerden arındırılmış, kumla kaplı olmasına dikkat etmelidir,
- Oyun araçlarının güvenli ve sağlam olmasına, parçaları zarar görmüş ya da paslanmış olmamasına dikkat etmelidir,
- Kaydırığın güvenli olduğundan emin olunmalıdır. Çocuğun kaydırdan yere indiği yerin uygun genişlikte olmasına dikkat etmelidir, (Anonim ⁵2007).

- Salıncağın oturağı plastik, kauçuk ya da başka yumuşak bir malzemeden olmalıdır. Tahta ya da metal gibi malzemeler çarptığında çocuğa zarar verebilir,
- Oyun araçlarında çocuğun düşmesini engellemek için kısa aralıklı korkuluklar olmasına dikkat etmelidir,
- Oyun parklarında çocuklar yaşlılarıyla beraber oynamalıdır.
- Çocuk oyun sürecinden birden koparılmamalıdır (Anonim ⁵2007).

2.6.Oyun Alanı ve Güvenlik Kavramı

Aşağıdaki yöntemlerle çocuklar oyun sahasında başlarına gelebilecek yaralanmalardan korunabilir. Bu yöntemler, genel veya okul oyun sahalar için olduğu gibi aynı zamanda arka bahçe ve fast-food restoran oyun sahalarında da uygulanabilir.

1- Her zaman çocuklar denetlenmelidir, özellikle tırmanma elemanı, salıncak ve kaydırakta oynarken. Oyun elemanının etrafında çocuklar arasındaki itiş-kakış ve aşırı kalabalıklaşma gibi davranışlar önlenmelidir.

2- Çocukların yaşları için uygun olan oyun elemanlarında oynadığından emin olunmalıdır. Örneğin, maymun gibi sallanma oyuncağı gibi yüksek tırmanma elemanında küçük çocukların oynamasına izin verilmemelidir. Altı metre veya daha yüksek mesafeden düşme tehlikesi olan oyuncaklardan çocuklar uzak tutulmalıdırlar.

3- Oyun sahası ekipmanın altındaki yüzey kontrol edilmelidir. Ekipmanların altında asfalt, beton, çim ve taş yüzeylerin olmamasına dikkat edilmelidir. Talaş, mulç karışımı, yıkanmış-elenmiş çakıl, yumuşak kum veya parçalanmış kauçuk malzemenin en az 4-6 cm olmasına dikkat edilmelidir.

4- Çocuk oyun elemanlarında çocukların kıyafetlerine takılacak çıkıntılar törpülenerek ya da kesilerek oyun elemanı kıyafete takılmayacak hale getirilmelidir. Çocuklar bu tip çıkıntılara takılıp ölebilirler.

5-Çocukların sıkıştırabileceği parmaklık ve merdiven boşluklarından kaçınılmalıdır.

6-Çocuk oyun elemanlarında sivri çıkıntıların ve keskin yüzeylerin olmadığından emin olmak için kontrol yapılmalıdır.

7- Oyun elemanlarında küçük çocukların oynamasına izin vermeden önce metal oyun elemanının metal yüzeyleri aşırı ısınıp ısınmadığı kontrol edilmelidir. Metal donanım direkt güneş ışığının altında aşırı ısınabilir ve bundan dolayı kısa bir sürede yanıklara neden olmaktadır.

8-Oyun alanı etrafında kırık cam parçaları gibi zarar verici nesnelerin bulunmadığından emin olunmalıdır.

9- Oyun alanı ve cadde arasına, çocukların araba önüne fırlamasını önlemek için çit yapılmış olduğundan emin olunmalıdır (Anonymous¹⁶ 2001).

2.7.Oyun Alanlarının Sınıflandırılması

Jury (2001) sağlıklı yaşam olanakları ile desteklenen bir oyun alanı konseptinden söz eder. Böyle bir oyun alanı hem oyun alanı hem de rekreasyon alanıdır. Ancak bu konsept kentin bina kapasitesi ile sınırlıdır.

Başlıca dört tip oyun alanı vardır:

1-Geleneksel (klâsik ya da uzlaşımsal) oyun alanları:

Geleneksel oyun alanları standart oyun donanımına dayanır. Donanım genellikle tek başına kullanılır ve büyük kas aktivitesine ve motor gelişime yöneliktir. Yapılan bir ankette çocukların % 15.4 ü geleneksel oyun alanlarını tercih etmiştir.

Geleneksel oyun alanlarında en çok kullanılan donanım salıncaktır. Bu alanlarda çocuk davranışlarının % 77.9 u işlevsel, % 2 si ise dramatiktir. Bağlantılı oyun alanları klâsik oyun araçlarının birleştirilmesiyle oluşmuştur. Oyun aracı boyutları nedeniyle bir strüktür haline dönüşmüştür (Anonim ⁶2007).

Çağdaş (Heykelsi) oyun alanları:

Mimar ya da peyzaj mimarı tarafından tasarlanan ve bir kereye özgü olan tasarımlardır. Estetikler. Heykelsi oyun alanları genelde statik olur; içinde çocuklardan başka hiç bir şey hareket etmez. Su, fıskiye, tepe, eğim, tünel gibi özelliklere sahip olabilirler. Geçmiş yıllarda alışveriş merkezleri gibi kamusal iç mekânlarda oyun alanları görülmeye başlanmıştır. Bu yerlerde çocuk oyun alanlarının olmasının çocukların yararı kadar ticareti çekici özelliği de saptanmıştır. Bu mekânda oyun aktivitesi su ile sınırlıdır. Ancak, su bir oyundan daha çok bir sahne olarak işlev görmektedir (Anonim ⁶2007).

Macera oyun alanları:

Macera parkları çocuklara kendi oyun alanlarını yaratmak için bir donanım sunar. Hiçbir şey sabit ya da statik değildir. Mekânda tavsiyelerde bulunan ve çocukların oyununda görev alan bir lider bulunur; bu kişi genellikle gönüllü bir yetişkindir. Çocukların mekândaki elemanları yaratıcı şekilde kullanması, kullanarak çevrelerini yeniden şekillendirmeleri beklenir. Oyun alanları içinde çocukların oyun ihtiyacını en çok karşılayan macera oyun alanlarıdır (Anonim ⁶2007).

Yaratıcı oyun alanları:

Tasarım ve donanımda çeşitlenir. Genelde kum gibi şekillendirilebilir malzemeler bulunur. Tekerlekli araç alanı, su ve kum alanı, tırmanma, sallanma ve fantezi oyunu için karmaşık birimler bulunabilir. Yaratıcı oyun problem çözme konusunda çocuğa esnek bir yaklaşım kazanma fırsatı sağlar; ancak tasarımcı için bu oyunu sağlamak güçtür. Hareket ettirilebilen ya da değiştirilebilen esnek elemanlar daha çok yaratıcı oyunu sağlar. Geleneksel oyun donanımının yaratıcı oyunu azalttığı görülür (Anonim ⁶2007).

2.8. Oyun Alanlarında Yapılan Güvenlik Araştırmaları

Oyun alanı sakatlığı çocuklarda ciddi ve etkili bir olaydır. Patolojik ve yedek maliyetli sonuçlar doğurabilir. 1996'da yeni oyun alanı güvenlik standartları belirlenmesinden beri, kol kırılması veya baş sakatlanması sebebiyle hastaneye yatırılan çocuk sayısı arttı. Güncel standartlar ise baş sakatlanmalarını minimize etmeye çalışıyor (Sherker *et all* 2001).

Veitch ve arkadaşlarına göre ailelerin %80'i yol boylarında yaşamakta ve bunların sadece yarısı çocuklarını oyun oynamak için sokağa gönderdiklerini belirtmektedirler. Çünkü güvenlik kaygıları ailelerin bakış açısını değiştirmektedir (Veitch *et all* 2005).

Ball (2003) İngiltere'de yaptığı oyun sahası kalite araştırmasında kentlerdeki kullanışsız ve atıl durumdaki sahaların bütün standartları karşılayan ve çocukların gelişimine katkıda bulunan muhteşem oyun alanlarına dönüştürülebileceğini belirtmiştir.

Schwebel ve arkadaşları çocukların yetenekleri ile istenmeden oluşan sakatlıklar arasındaki bağlantının olup olmadığını araştırmışlar ve araştırma sonuçları yetenekli ve hareketli çocuklar ile istenmeden oluşan sakatlıklar arasında bir ilintinin olduğunu göstermiştir (Schwebel *et all* 2002).

Carver ve arkadaşlarına göre çocuk oyun alanı güvenliğinde komşuların da etkisi vardır. Çocuğun sakatlık riskini veya yabancı tehlikeyi fark etmek, komşuluk ilişkilerinin çocukların fiziksel aktivitelerindeki davranışlarında etkili olduğunun bir göstergesi olarak kabul edilebilir. (Carver *et all* 2007).

Hardy (2006) çocuk güvenliğinde ateşli silahlarla mücadeleye dikkat çekmiştir. Kamusal tepkilerle çocuklar ve gençlerin silahlardan uzak tutulması gerektiğini belirtmiştir. “Silahlara ve şiddete hayır” kampanyalarının çocuklar ve gençler arasında ölüm ve sakatlıkları en aza indirgeyeceğini vurgulamıştır.

Benedyk ve arkadaşlarına göre oyun alanı ekipmanlarının güvenliğini test ederken mantıklı ve tutarlı testler uygulanmalıdır. Tipik bir oyun alanı için kullanıcıların yaş, yetenek, beden ve davranışları dikkate alınarak tehlikeli ve güvensiz bölgelerin bakım ve yönetimi gerçekleştirilmelidir. (Benedyk *et all* 1996).

Shalat ve arkadaşları empenye ve benzeri işlem görmüş ahşap ekipmanların çocuk oyun alanlarında kullanım sonuçlarını araştırmışlar ve arsenic ve türevleri ile işlem gören ahşap oyun alanı ekipmanlarının çocukların ileriki yaşamlarında kansorejen tehdit oluşturduğunu açıklamışlardır. (Shalat *et all* 2006).

Miguel ve arkadaşları İspanya'nın başkenti Madrit'te oyun alanlarında çocukların kanser yapıcı tehlikeli iz elementlere maruz kalma riskini araştırmışlardır. İz (eser miktarda) elementlerin çocuklara 3 yoldan zararlı olduğunu tesbit etmişlerdir.

- 1- İz elementlerin direkt vücuda alınması
- 2- Ağız ya da burun yolu ile parçacıkların yutulması
- 3- Açık cilde yapışan parçacıkların deri yolu ile absorbe edilmesi

(Miguel *et all* 2007).

Bauma (2006) göre oyun alanları ekipmanlarındaki statik elektrik insülin kullanan çocuklardaki insülin faydasını azaltmaktadır. Bu çalışma statik elektriğin yoğun olduğu oyun alanlarının şeker hastası çocukların kullanımından uzak tutulması gerektiğini ortaya koymaktadır.

Miles (2008) çocukları oyun alanlarında oynamaya teşvik etmek ve komşuların rahatsızlığını önlemek için oyun alanlarının güvenliğini arttırmayı araştırmıştır. Bunun için başka semt ve mahalleler ile ortak program düzenlenerek çocukların oyun alanlarında oynamaya teşvik etmeyi ve ebeveynlerin güvenlik anlayışının artırılması gibi çözümleri incelemiştir.

Yılmaz ve Bulut (2007) Erzurum kentinde yaptıkları araştırmada oyun alanı ekipmanlarının yetersiz olduğu için çocukların istedikleri oyunu oynayamadıklarından şikâyetçi olduklarını ve oyunlardan zevk almadıklarını belirtmişlerdir. Araştırmaya göre çocukların;

% 45 su ile oynayamamaktan

% 36' sı ağaçlara tırmanamamaktan

% 27 ' si tırmanma ekipmanları olmadığından

% 23' ü bisiklet yada kaykaya binemediklerinden şikayet etmişlerdir.

Oyun alanları çocukların sağlığı için tehlikeli olmamalıdır. Maalesef tüm dünyada parklar yeteri kadar güvenli değildir. Her yıl Amerika'da 15 yaşın altındaki yaklaşık

250.000 çocuk oyun oynarken sakatlandığı bahanesiyle hastaneye gelmektedir (Anonim ⁷2007).

Oyun alanlarında ortaya çıkan problemler 4 faktörden oluşmaktadır.

1. Malzeme altı yüzeyler
2. Bozuk dizaynli malzemeler
3. Donanımın hatalı yüklenmesi
4. Malzemeleri çocukların kullanması

1- Malzeme Altı Yüzeyler

Oyun malzemelerinin yer aldığı zeminler problem olarak ilk sırada yer alır. Düşme , çarpma ve sürünme gibi durumlarda zemin tipi etkisini hemen gösterir.Eğer modern ve yumuşak bir zemin varsa kaza oldukça kolay atlatılacaktır. Sert ve kullanışsız zemin oyun alanı kazalarında negatif yönden çok etkili olmaktadır (Anonim ⁷2007).

2- Bozuk Dizaynli Malzemeler

Güvenlik standartlarına uymayan ve gelişigüzel tasarlanan malzemeler oyun alanı kazalarında ikinci sırada gelmektedir. Büyük çocuklara göre tasarlanmamış oyun ekipmanları veya küçük çocukların kullanımına uymayan her türlü oyuncak çok tehlikelidir. Bunun yanısıra oyun ekipmanının dikkatsizce kurulması veya bir vidalamanın yapılmaması kazaları hızlandırmaktadır.

3- Donanımın hatalı yüklenmesi

Oyun ekipmanlarının tasarlandığından farklı kullanılması da oyun alanı kazalarında üçüncü sırada yer alır. Örneğin 1-3 yaş için hazırlanan bir salıncağın yada bir tahterevallinin 8-10 yaş gurubu tarafından kullanılması donanıma hatalı yüklenmedir. Tüm bu oyun donanımlarının standartları birbirinden çok farklıdır ve ayrı ayrı tasarıma sahiptir. Ayrıca 1 kişilik salıncağa 2 ve daha fazla çocuğun binmesi öte yandan bir kaydırakta aynı anda birden fazla çocuğun kayması ilaveten bir tahterevallide aynı anda ikiden fazla çocuğun oynaması donanımın hatalı yüklenmesine verilebilecek birkaç farklı örneklerdir.

4- Malzemeleri Çocukların Kullanması

Oyun donanımları her ne kadar modern ve çağdaş olarak tasarlansa da sonuçta çocuklar tarafından kullanılmaktadır. Oyunun heyecanına kendini kaptırmış ya da aşırı neşeli bir çocuk, oyun alanı ne kadar standartlara uygun olsa da yine de kazalara neden olmada 4. Sırada yer almaktadır. Çocukların oyun sırasında hissettikleri yoğun duygular ve dikkatsiz davranışları sık rastlanan durumlardır. Bir yetişkinden beklenen hassasiyet ve dikkat elbette ki çocuklardan beklenmemektedir. Tüm bunlara rağmen çocukların kendilerine özgü davranışları kazalarda en son sırada yer almaktadır (Anonim ⁷2007).

2.9. Oyun Alanında Güvenlik Kontrolü Nasıl Yapılır?

Oyun alanına gitmeden önce çocuk kontrol edilmelidir. Çocuğu boğabilecek her türlü malzemeyi ondan alınmalıdır. Çocuk oynamaya başlamadan oyun sahasını kontrol edilmelidir. Eğer oyun alanı yumuşak bir yüzeye sahip değilse, çocuğu yere yakın, yüksek olmayan, oyuncaklarla oynatılmalıdır. Çocuk yakından takip edilmelidir. Oyuncaklardan aşağıya düşmesine engel olunmalıdır (Anonim ⁸ 2007).

Lastik veya kalın yer kaplaması olan oyun alanları kirli ve çim satırlı alanlara tercih edilmelidir. Yer yumuşak lastik şilteli veya bol kumlu, ince çakıllı veya tahta talaşlı olmalıdır. Bu zemin çocuk düştüğünde onu korur. Oyun alanında yüzey kalın ve yumuşak değilse, çocuk yüksek olmayan oyuncaklarda oynatılmalıdır. Çocuk yakından takip edilmelidir. Çocuğun bir oyuncacı kullanmasına müsaade etmeden önce, oyuncacığın onun düşmesini engelleyecek tutamaklara, bariyere ve trabzana sahip olduğundan emin olunmalıdır. Çocuğun kafasının veya boynunun sıkışacağı yerler kontrol edilmelidir. Boşluk belki çocuğun gövdesinin sığacağı kadar geniş olabilir ayrıca kafası veya boynu kısılabılır. Bu çocuğu boğabilir. Kontrol edilecek aralıklar kaydırak merdivenlerini ve tırabzan aralıklarını da içerir. Güvenli aralıklar 9 cm. den küçük veya 22.5 cm.den büyük aralıklardır. Oyun alanı kırık cam, çöp, keskin kenarlar ve ucu çıkmış vida açısından kontrol edilmelidir (Anonim ⁸ 2007).

Çocuk yüksekliği 1.5m. den fazla olan oyuncaklardan uzak tutulmalıdır. Bu yükseklik birçok yetişkinin ulaşabileceği bir yüksekliktir. Çocuğun bundan daha yükseğe çıkmasına müsaade edilmemelidir.

Çocuk tırmanırken, salıncakta sallanırken yerden yüksek oyuncaklarda oynarken

yanında bulunmalı ve Çocuğun düşmesine engel olunmalıdır. Çocuklar büyük çocuklar için yapılmış oyuncaklardan uzak tutulmalıdır. Oyun alanları genel olarak iki yaş gurubu için oyuncaklara sahip olur;

- 5 yaşından küçük çocuklar,
- 5-12 yaş arası çocuklar.

Eğer çocuk oyuncağa tırmanmak için başkasının yardımını ihtiyaç duyuyorsa, o oyuncağı kullanmamalıdır. Bu büyükler için yapılmış demektir (Anonim ⁸ 2007).

2.9.1.Çocuğa Oyun Alanı Güvenlik Kuralları Nasıl Öğretilmelidir?

Oyun alanında çocuğa aşağıdaki yönergeler uygulanmalıdır.

- Sıranı bekle.
- İlk önce ayaklarını kaydır.
- Kaydırakta kayan aşağıya ulaşmadan, kaydırak merdivenlerinden tırmanma.
- Tutamağa tutun.
- Salıncakta ve kaydırakta otur.
- Sallanan salıncaktan ve kaydırığın altından uzak dur.

Bazı oyuncakların güvenli olmadığı düşünülürse, oyun sahasının sorumlularına durum iletilmelidir (Anonim ⁸ 2007).

2.10.Çocuk Parkları İçin Güvenlik Kuralları

1) Yüzey malzemesinin en az 30 cm kum çakıllı kum, ağaç kabuğu ya da darbe önleyici kauçuk olmasına dikkat edilmelidir.

- 2) Yerdeki koruma zemininin oyuncaklarının bitim yerinden itibaren her yönde en az 150 cm olmasına dikkat edilmelidir.
- 3) Birbirinden bağımsız oyun gruplarının 75 cm, yüksek olanlarının arasında en az 350 cm boşluk bulunmalıdır.
- 4) Oyuncakların yapıldığı metal bağlantı parçalarının açık keskin uçlu olmamalarına, cıvata uçlarının dışa taşırılmamış olmasına dikkat edilmelidir.
- 5) Açıklıklarda çocukların kapan şeklindeki tuzaklardan uzak olması için merdiven korkuluklarının açıklıkları 9 cm'den küçük, 23 cm'den büyük olmalıdır.
- 6) Bütün oyun aletlerinin köşeleri yuvarlatılmış olmalıdır. 90 derece ya da daha dar açılı keskin köşeler olmamalıdır.
- 7) Yüzeyde ortaya çıkmış beton temeller, kaya yüzeyleri ya da ağaç engeller olmamasına dikkat edilmelidir.
- 8) Yüksek platformların tamamında mutlaka korkuluklar ya da düşmeyi önleyici paneller olmalıdır.
- 9) Oyun parklarında oyun aletleri ve yüzeylerin iyi durumda oldukları düzenli olarak kontrol edilmelidir.
- 10) Çocuklar oyun parklarında oynarken onların güvende olmaları için sürekli gözleyiniz.
- 11) Yukarıda sayılan kontrol listesi TS EN 1176 standardına ve Amerikan CPSC listesine uygundur (Anonim¹⁴2008).

2.11.Çocuk Oyun Alanlarında Kullanılan Zeminlerin İrdelenmesi

Oyun alanları ilk olarak 19.yy.' da giderek endüstrileşen toplumda çocuklarda çocuklara oyun imkânları sunmak için geliştirildi. Çocuklara oyun alanı sağlama ve güvenliğini temin hususu belediyelere aittir.

Kamusal oyun alanlarındaki çocukların güvenliği, birçok faktör arasındaki karışık bir etkileşimden ibarettir. Zemin tipi, ekipman tipi ve ekipman yüksekliği çok önemli güvenlik faktörleridir (Mott *et all*, 1997).

Macarthur ve arkadaşlarına göre zemin tipleri ve yükseklikler çocuk oyun alanı güvenliklerinde önemli risk faktörleridir. Ayrıca oyun alanlarının dizaynı ve çevre tasarımı çocuklar için alternatif park oluşturmak açısından önemlidir (Macarthur *et all*, 1999).

Ülkemizde fazla üzerinde durulmayan, ancak Avrupa ve Amerika'da ciddi tazminatların ödenmesine sebep olan zeminle ilgili kazalar ülkemizde de çok sayıda olmaktadır. Bilindiği üzere ülkemizde oyun alanlarına mıcır toprak karışımı kullanılmakta ve bu malzeme hem mikrop barındırmakta hem de başlı başına sakatlık unsuru olmaktadır (Anonim¹² 2007).

2.11.1.Kil ve kum zemin kaplamaları

Avantajları:

Norma göre belirlenmiş olan tanecik özelliklerine bağlı olarak olumlu darbe emme özelliği vardır.

Kalite ve niteliklerine bağlı olarak ekonomiktir.

Dezavantajları:

- Kullanıma bağlı olarak kalite düşüşü, kirlilikle beraber darbe emici özelliğin kuvvetli biçimde düşmesi.
- Kullanım ve oynama faktörü nedeniyle tabaka kalınlığı 200 mm. altına düştüğünde darbe emme özelliğinin oldukça zayıflaması
- Hijyenik sorunlar, kedi-köpek pislikleri, kir, pislik ve cam kırıklarının ciddi sorunlar oluşturması.
- Özürlüler için uygun olmaması (Anonim¹² 2007).

Oyun alanları, gereçleri altındaki zeminlerin çeşitli çarpma etkisi giderici özelliğe

sahip olması gerekmektedir. Bu konudaki sabit kriterler DIN 7926 dahilinde belirlenmiş olup standartların ne olması gerektiği açık olarak ortaya konmuştur. Bunlar yekpare mi, yoksa çok tanecikli koruma malzemesi mi, yani kısaca kauçuk materyaller mi yoksa kum mu kullanılacağı konusunda bir alternatif yaratmaktadır.

Modern kompozit plaka ya da kaplama cinsi materyaller, DIN 7926 da talep edilen darbe emici özellikleri tamamıyla karşılamaktadır. Genel itibariyle bu iki fiyat kıyası gündeme gelmiş olmaktadır (Anonim¹² 2007).

Bir başka önemli husus da, ilk uygulama maliyeti yanında bakım maliyetinin de önem taşımasıdır. (Anonim¹² 2007).

2.11.2.Elastik karolar

Avantajları:

DIN standardının öngördüğü maksimum koruma özelliğine sahiptir. Çok uzun ömürlüdür, dolayısıyla uzun vadede ekonomiktir. Düzgün yüzey dolayısıyla çok amaçlı kullanıma fırsat vermektedir. Yer değiştirilebilmesi kolaydır. Montaj ve işçilik maliyeti azdır. Her hava koşulunda kullanılabilme özelliği vardır.

Dezavantajları:

İlk maliyeti fazladır. Koruyucu karolara ilişkin Alman Standardı ile serbest düşme ve bunun absorbe edilmesine ilişkin standartlara uymaktadır (Anonim¹² 2007).

Spor salonları için zemin kaplamaları olarak hali hazırda dünyada yaygın uygulama poliüretan bazlı kaplamalardır. Poliüretan bazlı kaplamalar elastik bir darbe emici tabakanın üzerine birkaç değişik poliüretan kattan ve en üstte ışık yansımalarını ve aşınmayı önleyici koruyucu boyadan oluşan sistemlerdir.

Darbe emici tabaka olarak yıllar önce otomobil lastiği hurdalarının bağlayıcı bir polimer ile karıştırılarak finicher makinası ile yere serilmesiyle elde edilen imalatlar kullanılmaktaydı. Günümüzde herhangi bir standardı olmayan bu şantiye uygulamasının yerine, bilgisayar kontrolünde tam otomatik ön üretimli tabakalar üretilmeye başlanmıştır (Anonim¹² 2007).

Böylece, m2’de daha fazla granül ve elastomer karışımı ile daha fazla yoğunluk,

dolayısı ile kalıcı bir sağlamlık elde edilmiştir. Bunun yanı sıra 0,01 mm.den daha az hata paylı kesimlerle salon için gerekli maksimum düzgün yüzey elde edilmesi kolaylaşmıştır. Gerek gerilme mukavemeti ve gerekse esneklik katsayıları DIN normlarına tam uyan bu imalatlar ile ülkemizde yapılan spor salonları dünya standartlarını yakalamaya başarmıştır (Anonim¹² 2007).

2.11.3.Vinil (Homojen ve heterojen ticari/endüstriyel yer kaplamaları)

Vinil zemin kaplamalarının en büyük özellikleri;

- Boşluksuz yekpare görünümde olması,
- Birleşme yerlerinin belli olmaması,
- Ahşap gibi emiciliğinin olmamasıdır.
- Temizliği ve bakımı kolaydır (Anonim¹¹ 2007).

Viniller, homojen ve heterojen olarak ikiye ayrılır;

Homojen Vinil: Tek katmanlı (Masif) vinil kaplaması. Özellikle hastane, okul gibi toplu kullanım alanlarında tercih edilmektedir.

Heterojen Vinil: Çok katmanlıdır. Renk ve desen zenginliği ile sınırsız seçenekler sunan BVT heterojen vinil, yoğun trafiğe dayanımlıdır.

Ticari ve endüstriyel vinil yer kaplamaları; aşınmaya dayanıklı, kimyasallara dayanıklı, yanmaz B1, antistatik, ışıktan etkilenmez, solmaz, yerden ısıtmaya uygun ve tekerlikli sandalyeye dayanıklıdır (Anonim¹¹ 2007).

Linoleum (%100 doğal, antibakteriyel, ekolojik zemin kaplaması). İnsan sağlığına zararı ve yan etkisi olmayan hiçbir katkı maddesi içermeyen ekolojik bir üründür. Özellikleri;

- Uzun ömürlü, aşınmaya dayanıklı
- Sigara yanıklarına dayanıklı
- Anti bakteriyel, sağlığa uygun
- Anti statik
- Kimyasallara, yağlara, asitlere dayanıklı

- Ses yalıtımlı
- Hareketli ve ağır maddelere dayanıklı
- Işıktan etkilenmez, solmaz
- Haşarat - Böcek barındırmaz
- Yerden ısıtmaya uygun
- Yanmaz B1 Standardında ve
- Kaymazdır. (Anonim¹¹ 2007).

2.11.4. Kauçuk Zemin Kaplamaları

Şekil 2.1. Kauçuk zemin kaplama örnekleri (Anonim¹¹ 2007).

Çocuk oyun alanlarında kauçuk zemin kullanımı dünyada yaygınlaşmaktadır. Yürümenin diğer zemin kaplamalarına göre daha konforlu olduğu Kauçuk Zemin Kaplamaları, düşmelerde vücudun aldığı darbe etkisini azaltmaktadır. Kauçuk Zemin Kaplamaları adımlardan ve tekerlekli aletlerden çıkan gürültüyü en aza indirmektedir (Anonim¹¹ 2007).

Kauçuk Zemin Kaplamaları oyun parklarında 3 metreye kadar yapılan düşme testinde onaylanmıştır. Kauçuk Zemin Kaplamaları'nın esnekliği düşme zedelenmelerini önlemektedir. Kauçuk karolar yoğun kullanım alanlarında, ıslak zeminlerde kaymayı engellemekte ve düşme riskini azaltmaktadır. Döşendiği mekanda yürüme, koşma güvenliği sağlamaktadır (Anonim¹¹ 2007).

Yeterli esneklik için en az 25 mm ürün kullanılması tavsiye edilmektedir. EN normlarına göre uygun oyun parkı zemini 43 mm ve üstü olmalıdır (Anonim¹¹ 2007).

Şekil 2.2. Kilitli taş şeklinde kauçuk zemin kaplama detayı (Anonim¹¹ 2007).

Uygulama:

Ağırılık taşıyabilen herhangi bir katman üzerine ek inşaat masrafı olmaksızın yerleştirilebilmektedir (Anonim¹¹ 2007).

Diğer Kullanım Alanları:

Kauçuk zemin çocuk oyun alanları dışında dünyada yüzlerce stadyumda, spor ve eğlence tesislerinde, okullarda ve üniversitelerde, kamu ve askeri kuruluşlarda, hastanelerde, bakımevlerinde, iyileştirme merkezlerinde, endüstri tesislerinde, müzelerde, otoparklarda, antrenman padokları, havuz kenarları, perakende ve ulaşım tesislerinde kullanılmaktadır (Anonim¹¹ 2007).

2.12.Güvenlik Standartlarını Hazırlayan ve Kontrol Eden Kuruluşlar;

Oyun alanlarında yapılacak bakım ve denetim çalışması sonucu elde edilen verilerle hazırlanacak istatistikî bilgiler, ulusal ve uluslararası standartların geliştirilmesinde kaynak olarak kullanılacaktır. Standartların uygulanmasını sağlamak ve üretilenlerin ayrıca insan sağlığına ve güvenliğine uygun olup olmadığını denetlemek için çeşitli denetleme kuruluşları oluşturulmuştur.

Bu kuruluşların en önemlileri:

1. CPSC Tüketici Ürün Güvenlik Komisyonu (U.S.Consumer Product Safety Commission).
2. ASTM (American Society for Testing and Materials).
3. CFA (The Consumer Federation of America).
4. IPEMA (International Play Equipment Manufacturer Assosiation).
5. NCIPC (National Center for Injury Prevention and Control).
6. NPPS (The National Program for Playground Safety).

(Anonim¹⁴2008).

2.13. Oyun Alanı Ekipmanlarının Güvenlik Kriterleri

Oyun alanı ekipmanlarında güvenlik için şu noktalara dikkat edilmelidir.

1. Oyun elemanlarının yüzey kaplamaları zehirlenme tehlikelerine karşı özel bir önem verilecektir.
2. Oyun elemanlarında kullanılan malzemeler zamanla ve birikimle çevreye zehirli tehlike vermeyecek yapıda olmalıdır.
3. Oyun alanı elemanlarında, sağlığı zararlı yönde etkileyebilecek tehlikeli maddeler kullanılmamalıdır (asbest, kurşun, formaldehit, kömür katranı yağları, karbolineum ve poliklorinatlı bifenillerdir (PCB))
4. Oyun elemanlarında çıkıntılar, açık kablolar veya keskin köşeli bileşenler bulunmamalıdır. Düzgün olmayan yüzeyler, yaralanma riski taşımamalıdır. Bütün kaynak kısımları düz ve pürüzsüz olmalıdır. Elemanların erişilebilir herhangi bir kısmında sert ve keskin köşeli hiçbir parça bulunmamalıdır.
5. Elemanlardaki hareketli ve / veya hareketsiz parçalar arasında ezici veya kesici uçlar bulunmamalıdır.
6. Elemanın içinde veya çevresinde kullanıcının bulabileceği yerlerde, beklenmeyen ve çarparak yaralanmaya sebep olabilecek engeller yer almamalıdır.

7. Oyun elemanlarında kullanılacak malzemelerin yapısal bütünlüğü bir sonraki bakıma kadar bozulmayacak şekilde seçilmeli ve korunmalıdır.

8. Oyun elemanlarında kullanılan malzemeler bütün iklim ve atmosfer şartlarına dayanıklı olmalıdır.

9. Metal parçalar atmosfer olaylarına ve hava şartlarına karşı korumalı olmalıdır.

10. Zehirli oksitleyici mamuller üreten metallere antitoksik bir kaplama yapılmalıdır.

11. Tırabzanların yüksekliği, üzerinde yürünen yüzey üstünde 750 mm'den az 1000 mm'den fazla olmamalıdır.

12. 36 aylıktan daha küçük çocukların kolaylıkla girmeyeceği elemanlar için korkuluklar, ayakta durma yüzeyi, oyun yüzeyi üzerinde 1000 mm ila 2000 mm yükseklikte olacak şekilde yapılmış olmalıdır. Korkulukların tepesine kadar olan yükseklik platform, merdiven veya rampanın yüzeyinden başlayarak ölçüldüğünde 750 mm'den az 1000 mm'den fazla olmamalıdır.

13. Çocukların adım atarak tırmanmalarını önlemek için yatay veya yataya yakın olarak tesis edilmiş hiçbir ara ray veya çubuk kullanılmalıdır. Engellerin üst kısımlarının tasarımı çocukların tırmanabileceği, üzerine çıkıp ayakta duracak veya oturacakları şekilde olmamalı ve tırmanmaya da teşvik etmemelidir.

14. Elle kavranmak için tasarlanmış herhangi bir destek elemanının en kesiti, herhangi bir yönde merkeze doğru ölçüldüğünde 16 mm'den az ve 45 mm'den daha fazla olmamalıdır.

15. Tutmak üzere tasarlanmış desteğin çapı 60 mm'yi geçmeyen bir kalınlıkta olmalıdır.

16. Rijit desteklerle kullanıcının üzerinde asılmış halde hareketli elemanların altında net 400 mm'lik açıklık bulunmaktadır.

17. Başın ve ayakların önde geçtiği elemanların ilk koridorlarının çıkış ve giriş yerleri baş ve boyun yakalanma tehlikeleri meydana getirmeyecek şekilde tesis edilmelidir.

18. Aralıklar veya V şeklinde açıklıklar; ani hareket sırasında veya hemen öncesinde içinde giyeceğin bir parçasını yalayabileceği aralıklar, çıkıntılar, miller/dönen parçalar giyecek veya saç sıkışmalarına yol açmayacak şekilde donatılmalıdır.

19. 45° kadar eğimli yüzeylerde tırmanma ve koşma yerlerinde parçalar arasında 30 mm den daha fazla boşluk olmayacaktır.

20. Parmak yakalanma tehlikelerine karşı tüp, boru ve kanalların uçları kapatılmalıdır. Bu kapatmalar ancak alet kullanılarak çıkarılabilmelidir.

21. Oyun elemanlarının çıkış noktaları ile oyun elemanlarını çevreleyen sert zemin arası mesafe 2000 mm olmalıdır.

22. Kaydırığın orta noktaları arası oluşturulan teğete diğer elemanların uzaklıkları 1000 mm den az olmamalıdır.

23. Salıncağın hareketi esnasında oluşturduğu yay'a diğer elemanların uzaklığı 1000 mm den az olmamalıdır.

23. Merdiven basamakları arasındaki mesafe 15 cm den fazla olmamalıdır. Basamaklar dönmemeli ve eşit aralıklı olmalı ve merdiven eğimi sabit olmalıdır.

24. Basamakların üstünde ayağın rahatça basabileceği ve merdivene 90° açı yapan 30 cm.lik engelli olmayan kısım bulunmalıdır.

25. Üzerinde durabilmek için yeterli yer sağlamak amacıyla basamakların derinliği en az 140 mm olmalıdır.

26. Her basamağın önü bir üsttekinin arkasıyla düşey durumda, en az üstten bakıldığında hiç boşluk görünmeyecek konumda bulunmalıdır.

27. Eğimi 45° den fazla ve zeminden 1000 mm'den daha yüksek merdivenlerde tırabzanlar bulunmalıdır.

28. Merdiven iç genişliği 800-1000 mm olmalıdır.

29. Elemanların bağlantıları alet kullanılarak çözülebilir olmalıdır.

30. Elemanın ömrü boyunca, destekler gibi yenilenmesi gereken veya aşınmaya maruz bileşenler değiştirilebilir şekilde yapılmalıdır.

31. Değiştirilebilir bileşenler yetkisiz kişilerce kurcalanmaya karşı korumalı ve küçük bakımlardan geçirilmelidir. Yağlama sırasında akan yağlar elemanı kirletmemeli ve güvenli kullanımını ters etkilememelidir.

32. Oyun elemanlarında kullanılan zincirler en az ISO 1834'teki kuralları sağlamalı ve herhangi bir doğrultudaki açıklığı 8,6 mm olmalıdır. Temeller darbe veya takılma gibi tehlikelere yol açmayacak biçimde düzenlenmelidir (Anonim¹⁷2007).

2.14. Oyun Alanı Güvenliğinin Kontrolü

Çocuk oyun gruplarında standartları sağlamak amacıyla kurulan kuruluşların oyun alanlarının güvenli ve emniyetli kullanımı konusunda 10 soruluk bir kontrol listesi mevcuttur. Bu 10 soruluk kontrol listesi:

1. Oyun alanlarının yüzeyi emniyetli mi?
2. Oyun alanı ekipmanlarının çevresinde ve altında yeterli boşluk var mı?
3. Oyun alanı çocukların yaşlarına uygun mu?
4. Oyun ekipmanları keskin kenarları ve sivri uçları ile çocuklara yaralanma riski oluşturuyor mu?
5. Oyun alanı ekipmanlarının boğma riski var mı?
6. Oyun alanı ekipmanında yeterli boşluk var mı?
7. Çocukların parmaklarını sıkıştıracak hareketli parçalar var mı?
8. Çocukların tökezlemesine (ayağının takılmasına). neden olabilecek herhangi bir şey var mı?
9. Oyun alanlarının bakımları düzenli ve iyi mi?
10. Oyun alanları günün ihtiyaçlarına ve teknolojilerine göre yenilenmiş mi?

Türkiye'deki çocuk oyun alanlarına standart uygulaması Avrupa'daki standardın Türkiye'ye uyarlanması ile gerçekleşmiştir. Bu standartlar ve TSE 5219 EN 71 yerine TSE EN 1176 (1,2,3,4,5,6,7). ve TS EN 1177 ile uygulamaya girmiş bulunmaktadır (Anonim¹⁴2008).

2.15.Oyun Grubu Tasarlarken Dikkat Edilmesi Gereken Kurallar

Zask ve arkadaşlarına (2001) göre erkek çocuklar kız çocuklardan daha hareketlidir. Deneyimli bir okul oyun alanı tasarımının öğretmen ile öğrencileri arasında iyi bir etkileşime neden olduğu söylenebilir. Her ne kadar bazı öğretmenlerde güvenlik kaygısı en üst seviyede olsa da kontrollü bir oyun alanı onların kaygılarını azaltacaktır.

1-Tüm oyun grubu elemanlarının zemini ve çevresi (2 m) esnek malzemeden oluşturulmalıdır.

2-Oyun elemanları, toprak, beton vb. zeminlere monte edildiğinde; düşmelerde yaralanmalara veya kalıcı sakatlıklara yol açabilir.

3-Kum zeminler; çok iyi bakım yapılmadığı takdirde zamanla taş gibi sertleşir ve tehlike arz eder. Ayrıca nefes yoluyla geçen mikroplar için çok everişli bir ortamdır. Uzun yıllar sonra ortaya çıkan hastalıkların, elverişsiz, emniyetsiz çocuk parklarından kaynaklanma ihtimali yüksektir. Bu sebeple, oyun gruplarının zemininde kum kesinlikle tercih edilmemelidir.

2.16.Oyun Alanları Kaza İstatistikleri

Kentlerde yeşil alanlar arasında en önemli yeri çocuk bahçeleri tutmaktadır. Türkiye'nin birçok yerinde bakımsızlıktan ve standartlara uygun oyun ekipmanlarına sahip olunmamasından dolayı çocuk bahçeleri, çocukları ve yetişkinleri cezbeden yerler olmaktan çok onları kendisinden uzaklaştıran mekânlar halindedir. Çocukların bu oyun alanlarında güvenli bir şekilde vakit geçirebilmeleri için kullanılan oyun ekipmanları tasarımlarının, oturdukları yüzeylerin, malzemelerinin, yerleşimlerinin ve bakımlarının standartlara uygun olarak yapılması gerekmektedir.

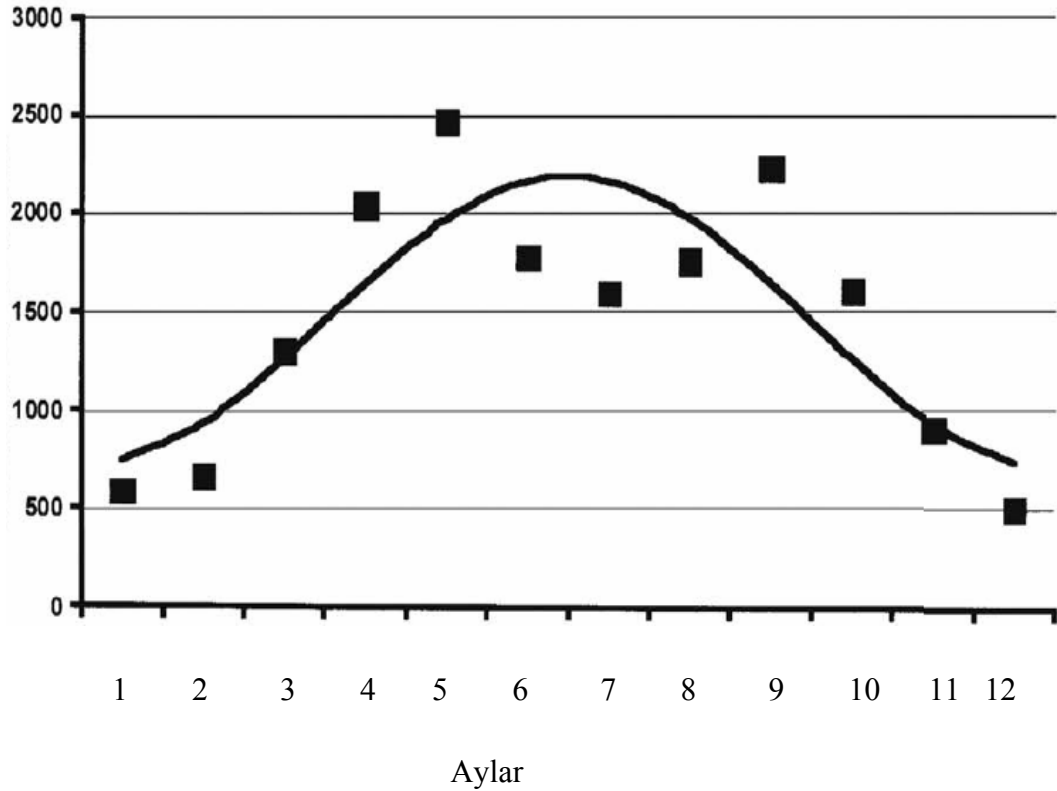
Konuyla ilgili yapılan araştırmalara göre, oyun alanlarındaki en yaygın kaza şekli düşmedir. Düşmeyi önlemek ve şiddetini azaltmak için çok özel önlemler almak gerekmektedir. Çocuklar kayarken, salıncakta, atlıkarıncada, tahterevallide, tarzan merdiveninde dengelerini kaybederek düşebilirler. Çocuklar sadece düşme nedeniyle yaralanmamaktadırlar. Düşerken başka bir ekipmana çarparak da yaralanırlar. Oyun alanlarında yaralanmalar çeşitli şekillerde azaltılabilir veya yok edilebilir olsa bile

Türkiye'deki en önemli sorun oyun alanlarının standartlara uygun olmayan oyun ekipmanları ve grupları ile donatılmasıdır. Çocuk oyun alanları ile ilgili standartlar mevcut ise de çocuk oyun alanlarında meydana gelen arızalar ve kazalar ile ilgili herhangi bir istatistik ülkemizde maalesef mevcut değildir.

Loder (2008) Amerika'da İndiana Üniversitesinde yaptığı araştırmada aşağıdaki sonuçlara ulaşmıştır.

Kaza geçiren

çocuk sayısı

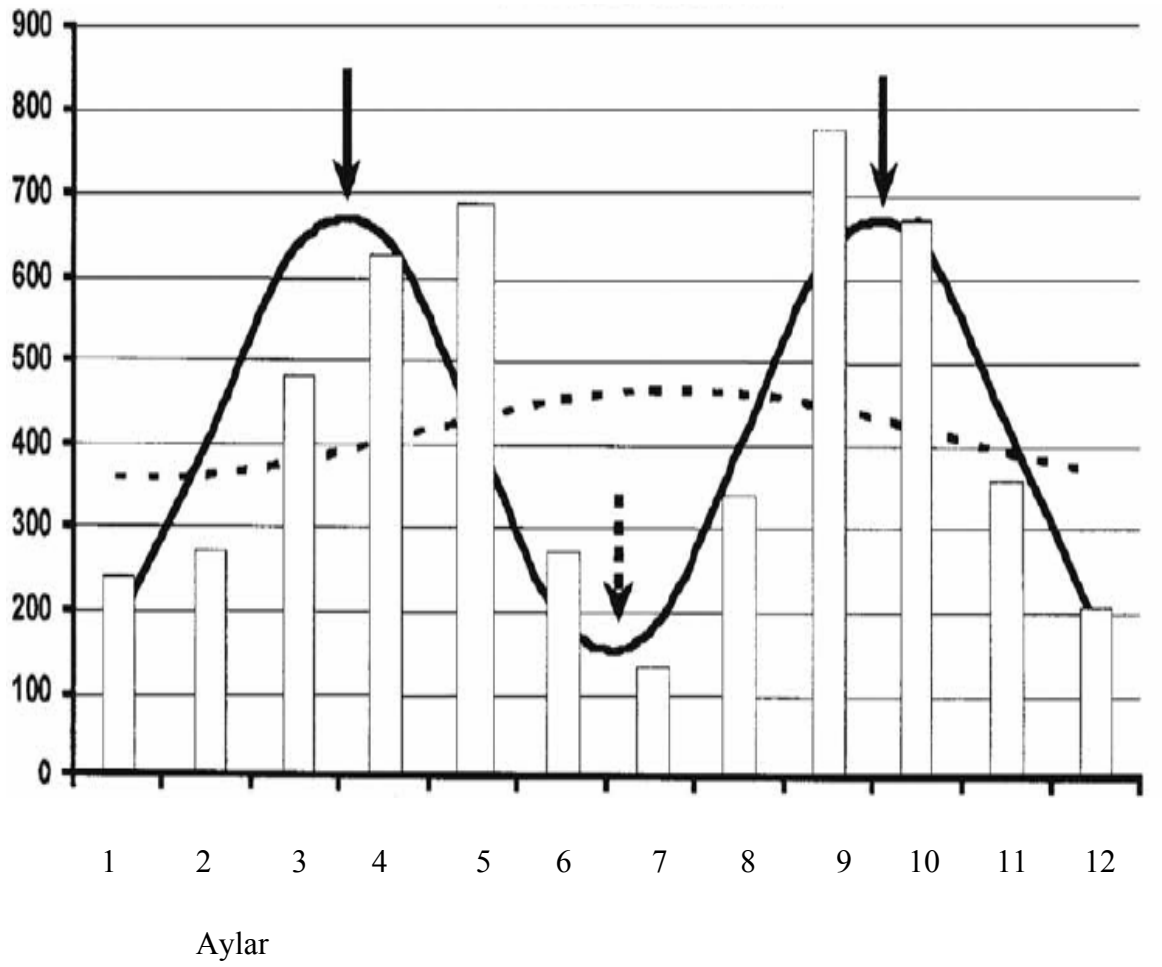
Şekil 2.3. Aylık Oyun Alanı Kazaları İstatistiği(Amerika-İndiana Üniversitesi) (Loder 2008)

Şekil 2.3.den de anlaşılacağı gibi 5. ve 9. aylar arasında yani mayıs ile eylül ayları arasında kaza geçiren çocuk sayısı aniden artmakta ve eylül ayından sonra düşüşe geçmektedir. İlginçtir ki kış ayı olan ocaktan itibaren kaza geçiren çocuk sayısı yaz

aylarına doğru düzenli olarak artmakta ve yaz aylarından yine kış aylarına doğru düzenli olarak azalmaktadır. Bu da şunu göstermektedir ki yaz aylarında havaların da tesiri ile oyun alanlarını kullanan çocuk sayısı artmakta ve buna bağlı olarak da kaza geçiren çocuk sayısı fazlalaşmaktadır.

Kaza geçiren

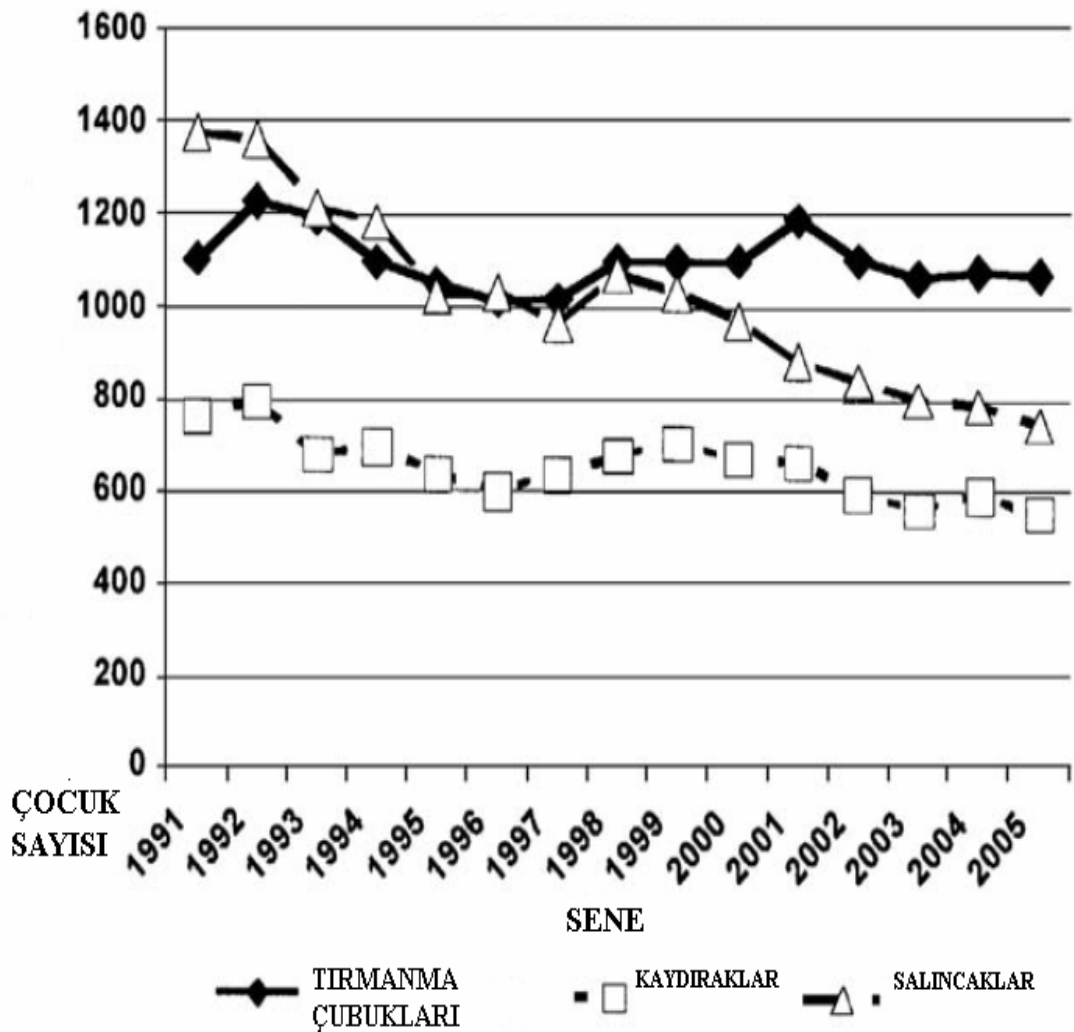
çocuk sayısı

Şekil 2.4. Okulda Oyun Alanı Kazaları İstatistiği (Amerika-İndiana Üniversitesi)

(Loder 2008)

Şekil 2.4.den anlaşılacağı üzere okulda yaşanan oyun kazaları oyun alanlarında yaşanan kazalarla paralel değildir. Diğer bir ifade ile mart ve nisan aylarında okullarda kaza sayısı maksimum iken oyun alanlarında mayıs ayında maksimumdur. Yine haziran temmuz ve ağustos aylarında oyun alanlarında kaza sayısı maksimum iken okullarda minimum değere inmektedir. Bu sonuçlar bize oyun alanlarında kaza geçiren çocuk sayısını azaltmamız için hangi aylarda ve nerelerde dikkatli olmamız gerektiğini göstermektedir.

Şekil 2.5.SalıncaK-Kaydırak Ve Tırmanma Çubukları Kaza İstatistiği

(Amerika-İndiana Üniversitesi)(Loder 2008)

Şekil 2.5.'e göre oyun alanlarında kazalar en çok tırmanma çubuklarında olmaktadır. Çünkü tırmanma çubukları zaman zaman kırılmaktadır. Tırmanma çubuklarındaki kırılma rakamları azaltılarak güvenlik sağlanmalıdır. Oyun alanları ekipmanlarındaki eğilim göstermektedir ki her yıl salıncak ve kaydıraklardaki kazalar azalırken tırmanma ekipmanlarında kaza sayısı sabit kalmaktadır.

Ülkemizde çocuk oyun alanlarında yaşanan kazalarla ilgili bu gibi istatistiklerin hazırlanması ile;

Tüm parklar (çocuk oyun grupları, açık alan fitnes aletleri) yıl boyunca Avrupa standartları kapsamında denetime tabi tutulacak, arızalar önceden tespit edilerek olası kazalar önlenmeye çalışılacak.

Standart dışı ekipmanlar belirlenerek kullanımdan kaldırılacaktır. Standartta uygun olmayan parçaların üretici firma tarafından değiştirilmesi sağlanacaktır. Bozuk ve kırık parçalar yenisi ile değiştirilecek ve böylelikle tüm parklar standarda kavuşacaktır.

Çevresel koşullardan, üretim hatalarından veya kullanım hatalarından kaynaklanan arızalar kayıt altına alınarak veri deposu oluşturulacaktır.

* Türkiye'de ilk defa yapılacak bu uygulama ile oyun alanlarındaki arızalar, hatalar ve kazalar kayıt altına alınarak veri bankası oluşturulacaktır.

* Toplanan bu bilgiler, yurt içi ve yurt dışında oyun alanı standartlarının belirlenmesinde yol gösterici olacaktır.

3. MATERYAL VE YÖNTEM

Araştırma alanı, Konya Selçuklu ilçesi Selçuklu Belediyesi Nenehatun parkı alanıdır. Park ile ilgili veriler Selçuklu belediyesi park ve bahçeler daire başkanlığından alınmış ve alanda 1 (bir) yıl süre ile gözlem ve inceleme yapılmıştır. Çalışmada etüd, veri toplama, analiz ve senteze dayalı araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nenehatun parkı çocuk oyun alanları ve alan içindeki oyun elemanları incelenerek, fotoğraf çekimleri yapılmıştır. Çocuk oyun alanları güvenlik standartlarına göre çalışma alanı değerlendirilmiştir. Detaylı olarak incelenen çocuk oyun alanlarının fiziksel durumu belirlenerek, bu alanlar için çözüm önerileri sunulmuştur. Yapılan çalışmalar dört ana başlıkta toplanmıştır.

1-Etüd :

Selçuklu Belediyesi Park ve Bahçeler Müdürü Ali KAYACAN ve peyzaj mimarı Sema ÖRS'ten Nenehatun parkı ile ilgili ön bilgiler alınmıştır. Çalışma Alanına 1 yıl içerisinde 2 farklı mevsimde gidilerek park incelenmiş ve alan analizi yapılmıştır. Oyun gruplarının sayımı yapılmış ve oyun elemanlarının yapısı incelenmiştir.

2-Veri Toplama:

Oyun alanları güvenlik standartları araştırılmıştır. TSE EN-1176' nın ilgili kısımları TSE Konya müdürlüğünün 2. organize sanayi bölgesinde bulunan şubesinden satın alınmıştır. Belediye parkları araştırılarak yapım aşamasında nelere dikkat edildiği incelenmiştir. Özellikle Nenehatun parkı oyun gruplarının yapım aşaması irdelenmiştir. Nenehatun parkında 2007 ve 2008 yıllarının farklı mevsimlerinde gözlem ve araştırma çalışmaları yapılarak fotoğraf çekimi gerçekleştirilmiştir. Özellikle kış şartlarında araştırma alanındaki değişiklikler fotoğraflanmıştır. Oyun grupları ölçme aletleri ile yükseklik, genişlik ve aralarındaki boşluklar olarak 3 kısımda ölçüme tabi tutulmuştur. Elde edilen ölçümlerle el, ayak ve baş yakalama, düşme ve yeterli oyun alanı genişliği araştırılmıştır. Araştırma alanı çevresi incelenmiştir. Park giriş ve çıkışları irdelenmiş ve gerekli öneriler yapılmıştır. Araştırma alanını kullanan anne ve çocuklarla görüşülmüş alanla ilgili güvenlik sorunları irdelenmiştir. Ayrıca yabancı makalelerde oyun alanları güvenlik standartları araştırılmış ve Nenehatun parkı örneğinde karşılaştırılması

yapılmıştır. Araştırma alanında yer alan bitkisel objeler irdelenmiştir. Elektriksel aksam gözlemlenerek güvenliği denetlenmiştir.

3,4-Analiz ve Sentez

TSE EN-1176 standartları çözümlenmiş ve araştırma alanının bu standartlara uygunluğu denetlenmiştir. Oyun gruplarının ölçüm sonuçlarının TSE standartlarına uyumluluğu kontrol edilmiştir. Çekilen fotoğrafların tek tek incelemesi yapılmış ve fotoğraf çekilirken dikkat edilmeyen detaylar dahi açığa çıkartılmıştır (Örn. Aydınlatma direkleri ve yürüme yolunun oyun grupları ile iç içe olması). İnternet üzerinden tüm güvenlik standartlarını taşıyan modern oyun alanları araştırılmıştır. Nenehatun parkının zemini irdelenmiş ve zemin çözümleri ayrı başlık altında verilmiştir. Oyun gruplarının tek tek incelemesi yapılmış ve başlıklar halinde sonuçlar aktarılmıştır. Oyun gruplarının tasarımı sırasında yapılan hatalar tespit edilmiş ve fotoğraflanmıştır. Ayrıca kullanım sonrasında oluşan aksaklıklar araştırılmış ve çözüm önerileri sıralanmıştır. Oyun ekipmanları kendi standartları içersinde ayrı ayrı değerlendirilmiş ve eksiklikleri tespit edilmiştir. Oyun grupları ve park objelerinin etkileşimi dikkate alınarak değerlendirilmesi yapılmıştır. Nenehatun parkının oyun grupları ile örtüşmeyen tarafları da araştırılmıştır. Çalışmamızda sonuç kısmı oluşturularak Nenehatun parkı ile ilgili değerlendirme yapılmış ve öneriler sıralanmıştır.

4.ARAŞTIRMA BULGULARI

4.1.Çalışma Alanının Konumu

Nenehatun parkı Konya ilinin Selçuklu ilçesinde yer alan yaklaşık 50 metre eninde ve 600 metre boyunda olan, çevresi binalar ile çevrili bir mahalle parkıdır. İçinde 3 adet oyun grubu, 1 adet basketbol sahası, 1 adet aile çay bahçesi ve 15 adet kamelya yer almaktadır. Ortasında 3 metre genişliğinde kilitli taştan yapılmış yürüyüş yolu bulunur. Nenehatun parkının 2 ucundan asfalt yol geçer. Çevresinde internet kafeler küçük dükkânlar yer alır. Etrafına arabalar park edilmekte ancak bu arabaların parka girişini önleyici engel bulunmamaktadır.

Nenehatun parkı yoğun kullanıma maruzdur. Her yaştan ilgililer günün her saati parka uğramaktadır. Küçük çocuklar oyun gruplarında oynayarak, yetişkinler banklarda oturarak, ihtiyarlar kamelyada sohbet ederek parkın tadını çıkarırlar. Parkın etrafında 1 metre genişliğinde kırmızı kum dökülmüş koşu parkuru yer alır.

Şekil 4.1. Nenehatun parkında giriş bölümü görünüşü (Orişinal 2007).

4.2.Nenehatun Parkının İrdelenmesi

Nenehatun parkı Konya merkezde yer alan tipik bir kent parkıdır. İçinde oyun grupları, kamelyalar ve aile çay bahçesi bulunmaktadır. Ulaşımı Cumhuriyet, Aydınlikevler ve Sancak istikametine giden dolmuşlarla sağlanabilmektedir.

4.2.1. Nenehatun Parkı Çevresinin Güvenlik Özellikleri

- Sakat ve özel hastalığı olan çocuklar için yumuşak zeminli oyun birimleri bulunmaması.

Şekil 4.2. Nenehatun parkında kum zemin detayı (Orijinal 2007).

Parkın zemini kumdan oluşmaktadır. Yer yer kazınan kumlar toprağın açığa çıkmasını sağlamıştır. Özellikle salıncak ve kaydırak önlerinde kum tamamen yok olmuştur. Yoğun kullanım olan her yerde kum zemin kazınmakta ve faydası olmamaktadır. Nenehatun parkının aksine modern parklarda zemin kaplamaları kullanılmaktadır.

1-Park çıkışında taşıtlar için hız kesici bulunmaması

Şekil 4.3. Nenehatun Parkı çıkışı detayı (Orijinal 2007).

Park çıkışında çocukların koşarak yola çıkmalarını engelleyici çit ve benzeri engelleyiciler olmalıdır. Nenehatun parkında bu bariyerler yoktur.

Şekil 4.4. Nenehatun parkında çevre detayı (Orijinal 2007).

2.Park çıkışında çocukların hızlı çıkışını engelleyecek bir bariyer bulunmaması

3.Yaya geçidi bulunmaması;

Şekil 4.5. Nenehatun parkında park çıkışı-asfalt yol detayı (Orijinal 2007).

Parktan çıkan çocukların kullanması için yaya geçidi olması gerekir. Bu hem sürücülerin dikkatli olmasına hem de çocukların dağınık olarak araba yolunu işgal etmesine engel olmaktadır.

4.3.Nenehatun Parkında Oyun Alanlarının İrdelenmesi

Nenehatun parkında oyun alanlarında aşağıdaki eksiklikler tesbit edilmiştir.

1.Oyun elemanları arasında yeterli mesafe bulunmaması

Şekil 4.6.Oyun elemanları bir grupta toplandığından sınırlı sayıda (Orijinal 2007).

Nenehatun parkında bir oyun grubunda;

2 adet salıncak

1 adet kaydırak

2 adet tahterevalli

1 adet tırmanma merdiveni

yer almaktadır. Tüm aktivitelerde 3 veya 5 çocuğun oynadığını düşünürsek 6 aktivitede 18 ila 30 çocuk oynamak durumundadır. Oyun grubu ise takriben $7 \times 15 = 105$ m² de toplanmıştır. $105/18=5.8\text{m}^2$ veya $105/30=3,5$ m² düşmektedir. Tüm bunların yeterli olup olmadığından ziyade 2 salıncak, 1 tırmanma merdiveni ve 1 kaydırak toplam 1 metre eninde ve yaklaşık 7 metre uzunluğunda bir koridora bağlıdır. Bu da oyun ekipmanlarına ulaşmak isteyen kullanıcılara ise çok kısıtlı bir seçenektir.

Merdivende tırabzan olmaması küçük kullanıcıların rahatça çıkmasını zorlaştırmaktadır. Merdiven aralığının ise geniş olması ve merdiven basamağının eninin kısa olması baş boyun yakalama riski taşımaktadır. Bu çok ciddi sağlık problemlerine yol açması muhtemel bir genişliktir. Şekilde küçük kızın eni kısa ve yüksekliği fazla merdivenden tırabzan olmadan çıkması görülmektedir. Küçük kız bu zorlu merdivenden basamaklara tutunarak ancak çıkabilmektedir. Ayrıca el ve ayaklarının merdivendeki basamak aralığına göre ne kadar küçük kaldığı şekilde belirgindir.

Şekil 4.7. Nenehatun parkında merdiven detayı (Orijinal 2007).

Şekil 4.8. Nenehatun parkında tırmanma merdiveni detayı (Orijinal 2007).

Tırmanma merdiveni bir korkulukla desteklenmiş, ancak iniş çıkışlarda korkuluk yüksekte kalmıştır. İnmek isteyen kullanıcıya korkuluk ters düşmektedir. Kullanıcının hızla merdivene yaklaşması demek iyi tutunamaması sonucu 1 metre yüksekten düşmesi demektir ki ciddi bir sakatlanmaya şüphesiz neden olacaktır.

Şekil 4.9. Nenehatun parkında yatay korkuluk detayı (Orijinal 2007).

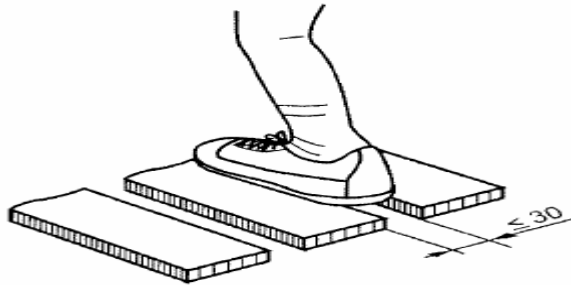
Korkulukların yatay çakılması küçük çocukların tırmanma duygularını harekete geçirecektir. Buradan tırmanan kullanıcı ise dengesini kaybedip 1,5 metre yükseklikten kum zemine düşecektir. Doğrusu korkulukların dikey olarak çakılmasıdır.

-Oyun elemanlarının korkuluklar arası mesafesi sıkışmaya neden olacak ölçüde olma

Şekil 4.10. Nenehatun parkında korkuluk detayı (Orijinal 2007).

Korkuluk genişliği 12 cm dir. Bu rakam küçük çocuklarda baş ve boyun yakalama tehlikesi demektir. Korkulukların en fazla 3 cm genişliğinde olması gerekmektedir. TSE EN-1176 standartlarına göre tüm korkuluklar el ve ayak yakalamalarına karşın 3 cm. ile standarda bağlanmıştır.

Ölçüler mm.dir.

Şekil 4.11. Tahta aralığı detayı (TSE EN-1176, 2007).

-Parkın içinde yaralanmaya neden olacak etkenler ve acil durumda kullanılabilecek gereçlerin bulunmaması

Şekil 4.12. Nenehatun parkında açıkta duran elektrik kabloları (Orijinal 2007).

Elektrik kabloları açıkta ve kilitsiz bir kapak ile kapatılmıştır. Meraklı çocukların kurcalaması ile elektrik çarpması mümkün haldedir. Kilitli ve daha modern bir elektrik panosu şeklinde bir yapı kullanılması güvenlik standartlarına uygun olurdu.

-Açıkta yiyecek ve içecek satılması

-Park içinde sigara içilmesi ve çocukların gelişimi için sakıncalı tesislerin yer alması

Şekil 4.13. Nenehatun parkında çocuk gelişimi için sakıncalı reklam (Orijinal 2007).

Nenehatun parkında çay bahçesi bulunmaktadır. Bu çay bahçesinde yiyecek içecek ve nargile satılmaktadır. Küçük çocukların keyif verici maddelerden korunması için bu çay bahçesinde nargile ve fast-food türü yiyeceklerin satılmaması gerekmektedir.

-Başboş/evcil hayvanların girebilmesi

Şekil 4.14. Nenehatun parkında oyun grubu çevresi detayı (Orijinal 2007).

Nenehatun parkının etrafında çit bulunmamakta ve her yerden parka giriş çıkış mümkün olmaktadır. Bu ulaşım açısından kolay gibi görünse de başıboş ve tehlikeli hayvanların parka rahatça girmesine olanak tanımaktadır. Küçük çocukların bu hayvanlarla baş edemeyeceği gerçeği ile bu durum engellenmelidir.

-Yangın söndürme düzeneği ve ilk yardım seti bulunmaması

4.4.Nenehatun Parkı Oyun Grupları

Nenehatun parkında oyun ekipmanları oyun grupları şeklindedir. Bu oyun grupları;

1-Salıncaklar

2-Tahterevalliler

3-Kaydıraklar

4-Tırmanma merdivenleri

5-Basketbol sahasından

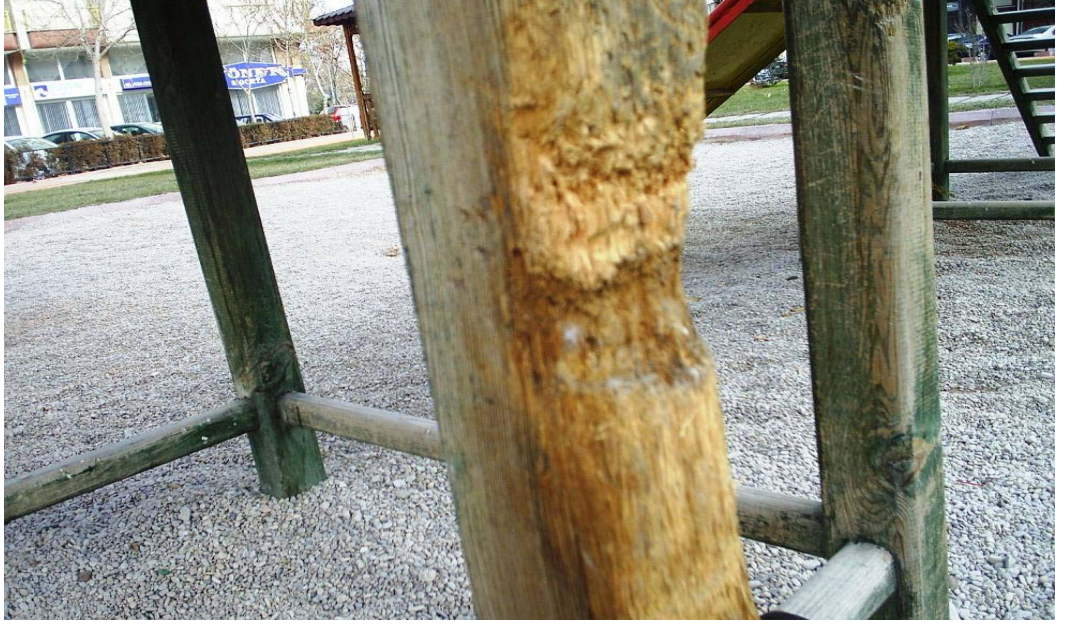
Oluşmaktadır.

Şekil 4.15. Nenehatun parkında oyun grubu detayı (Orijinal 2007).

4.4.1.Salıncaklar

Salıncaklar 2'li gruplar halindedir. Metal zincir, oturak ve ahşap iskeletten mamuldür. zincirleri yer yer boyası sıyrılmış kısmen küflü vaziyettedir. Salıncakların oturak yüksekliği 40 cm dir. Tse en 1176 standartlarına göre 30 cm'yi geçtiğinden düşme yüksekliği 10 cm fazladır. Zincirlerin kısmen deforme olmasından dolayı 2 salıncağın birbirlerine çarpma açısı kritik noktadadır. 2 no'lu salıncağın ahşap iskelette açtığı yara belirgin haldedir. Tamir edilmelidir.

Şekil 4.16. Nenehatun parkında salıncağın çarpması sonucu zedelenmiş taşıyıcı ahşap detayı (Orijinal 2007).

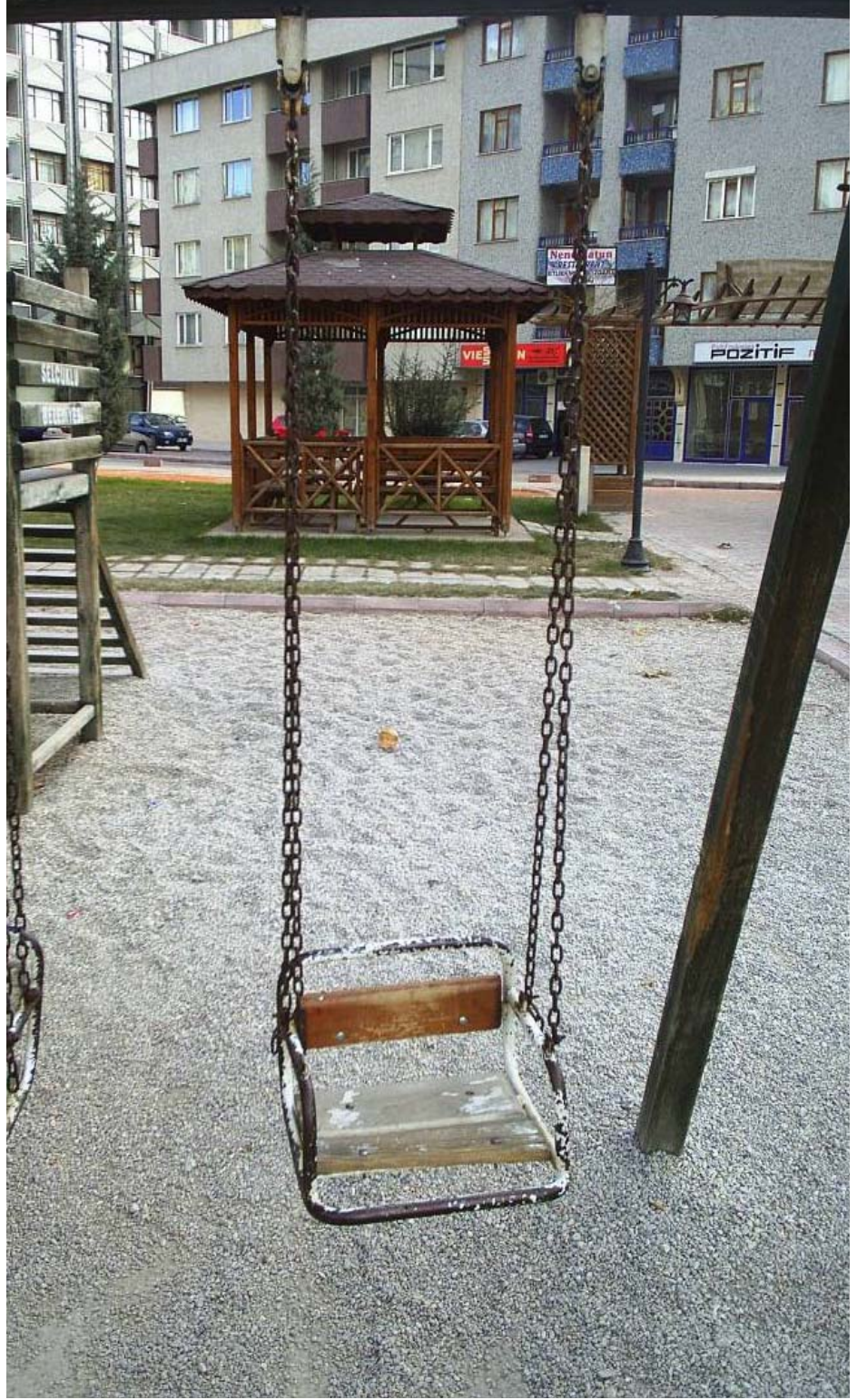
Şekil 4.17. Nenehatun parkında salıncak detayı (Orijinal 2007).

Oturak yerlerin boyası aşınmış demir aksamları kısmen küflüdür. Zincirlerin bağlantı yerleri ise vidalanmış ve vidalar korozyona uğramıştır. Salıncakların zeminindeki kaplama malzemesi olan kum tamamen sıyrılmış ve alt tabak açığa çıkmıştır. Düşme zararlarını azaltıcı hiçbir fonksiyonu yoktur. Aşınan direk ise Şekildeki sol ana direktir.

Şekil 4.18. Nenehatun parkında salıncak detayı (Orijinal 2007).

Zamanla koroze olan zincir özellikle büyük yaştaki çocukların da etkisi ile bağlantı noktasından kopmuştur. Ahşap taşıyıcı elemanlar ise sağlam ve dayanıklıdır. Emprenye tekniği sayesinde kardan ve hava koşullarından minimum seviyede etkilenmiştir.

Şekil 4.19. Salıncak detayı (Orijinal 2007).

Şekil 4.20. Nenehatun kum zemin detayı (Orijinal 2007).

Salıncakların sallanma doğrultuları zincirlerin deformasyonu sonucunda değişmiştir. 2 salıncağın sallanma doğrultuları çakışmaktadır.

Sol salıncağın altında sıyrılan kum zeminin bıraktığı boşluğu yağmur suları doldurmuştur.

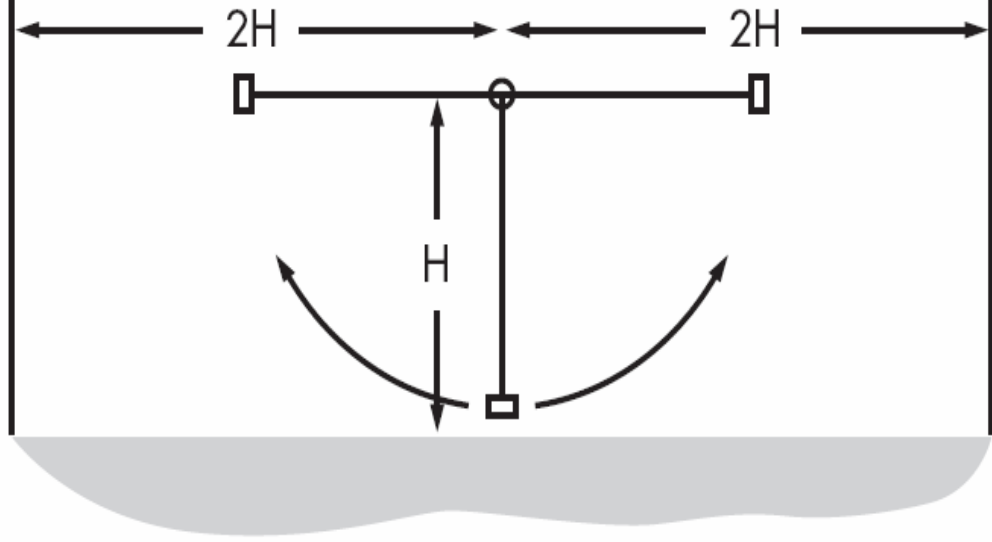
Burada önerilen modern salıncaklar ve zemin kaplamasıdır. İlave olarak salıncak sayısının artırılması, oyun gruplarının daha geniş alana yayılması ve parkta oyun alanı yüzdesinin artırılmasıdır. Basit tedbirler ile güvenli bir park elde etmek mümkündür.

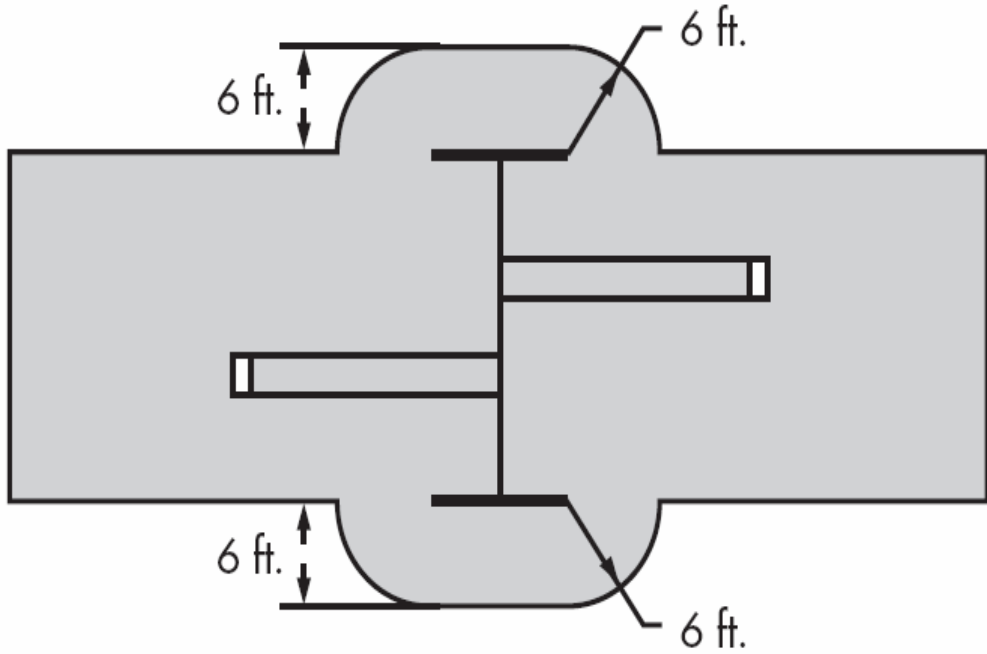
Şekil 4.21. Nenehatun parkında tırmanmayı teşvik edici yatay korkuluk detayı (Orijinal 2007).

Oyun grubunun yatay tırabzanları tehlike oluşturmaktadır. Yatay tahtalar adeta bir tırmanma merdiveni havasında olduklarından buradan tırmanacak bir çocuğun salıncakta sallananların üzerine düşmesi mümkündür.

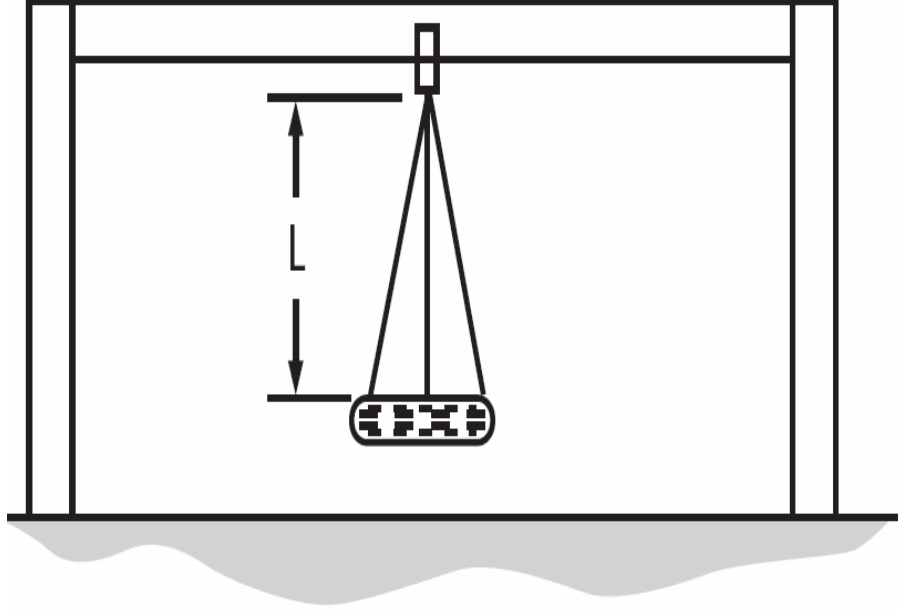
4.4.1.1.Salıncaklarda Güvenli Sallanma Bölgesi

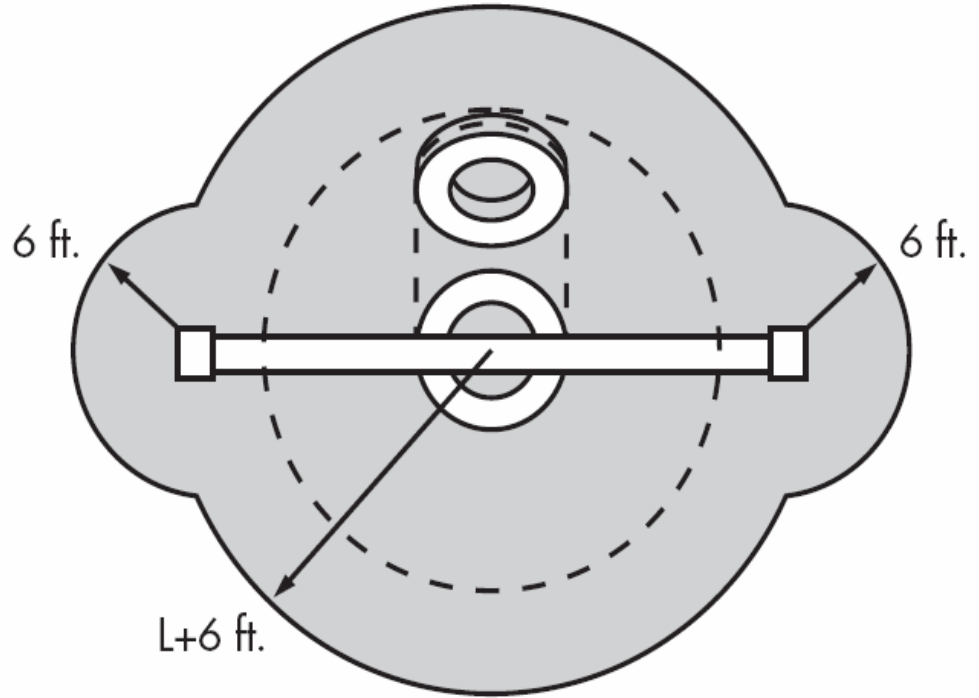
Şekil 4.22. Çift taraflı sallanan salıncaklar için güvenli yükseklik detayı (Anonim¹⁷2007).

Şekil 4.23. Çift taraflı sallanan salıncaklarda güvenli kullanım alanı detayı (Anonim¹⁷2007).

Şekil 4.24. Çok eksenli sallanan salıncaklarda detay (Anonim¹⁷2007).

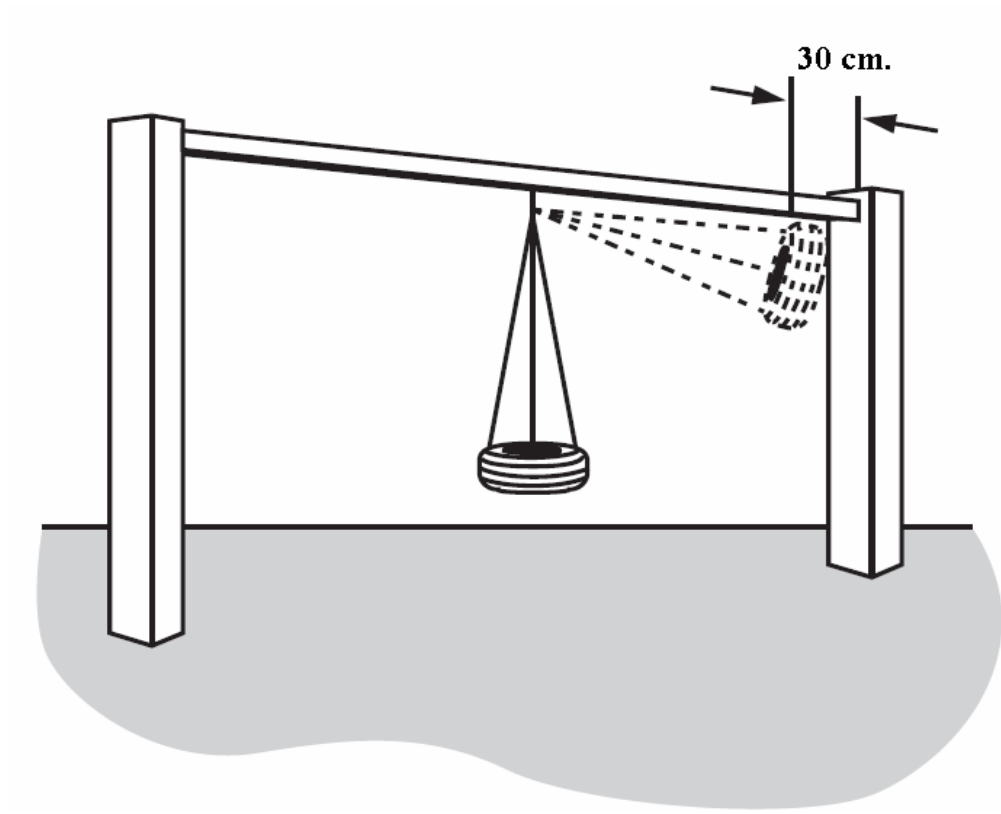
Şekil 4.25. Çok eksenli sallanan salıncaklarda güvenli sallanma bölgeleri (Anonim¹⁷2007).

Şekil 4.26. Ahşap salıncak örneği (Anonim¹⁷2007).

Şekil 4.27. Küçük Çocuklar İçin Salıncak Örneği (Anonim¹⁷2007).

Şekil 4.28. Çok eksenli salıncaklar için güvenlik boşluğu açısı (Anonim¹⁷2007).

4.4.2.Tahterevalliler:

Nenehatun parkında tahterevalliler oyun gruplarının etrafına serpiştirilmiştir. Yapısı itibari ile oldukça basit ve kullanışsızdır. Çarpma yoğunluk bölgeleri kum zeminedir. Tutacakların boyası sıyrılmış ve demirleri sivri köşelidir. Oturak yerleri küçük tahtadan yapılmış, bazılarında ise tahta kırılmıştır.

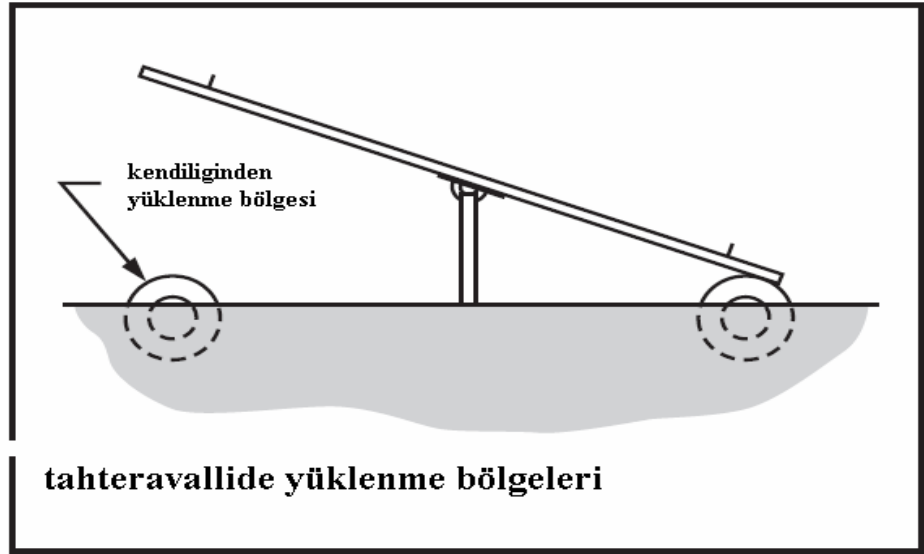
Şekil 4.29. Nenehatun parkında tahterevalli detayı (Orijinal 2007).

Şekil 4.30. Nenehatun parkında tahterevalli detayı (Orijinal 2007).

Şekil 4.31. Nenehatun parkında tahterevalli detayı (Orijinal 2007).

Şekil 4.32. Tahterevallide yüklenme bölgeleri detayı (Anonim¹⁷2007).

Kendiliğinden yüklenme bölgeleri salıncağın yere değdiği ve bir darbe soğrulmasının olduğu yerdir. Bu yerler yumuşak bir zeminle desteklenir. Çarpmanın etkisinin oldukça yumuşatılmasını sağlar. Nenehatun parkında tahterevallilerin kendiliğinden yüklenme bölgeleri kum zemindir. Her türlü çarpmalarda çarpma etkisini soğurma olanağı sınırlıdır.

4.4.3.Kaydıraklar:

Nenehatun parkında kaydıraklar oyun gruplarına bitişik haldedir. En büyük eksikliği ise çocukların oturma pozisyonunu alacakları düz zemini olmamasıdır. Ayrıca kaydırığın beton zemini açığa çıkmış, kullanıcıları rahatsız etmektedir.

Şekil 4.33. Nenehatun parkında kaydırak detayı (Orijinal 2007).

Şekil 4.34. Nenehatun parkında kum zeminin sıyrılması sonucu beton temeli açığa çıkmış kaydırak detayı (Orişinal 2007).

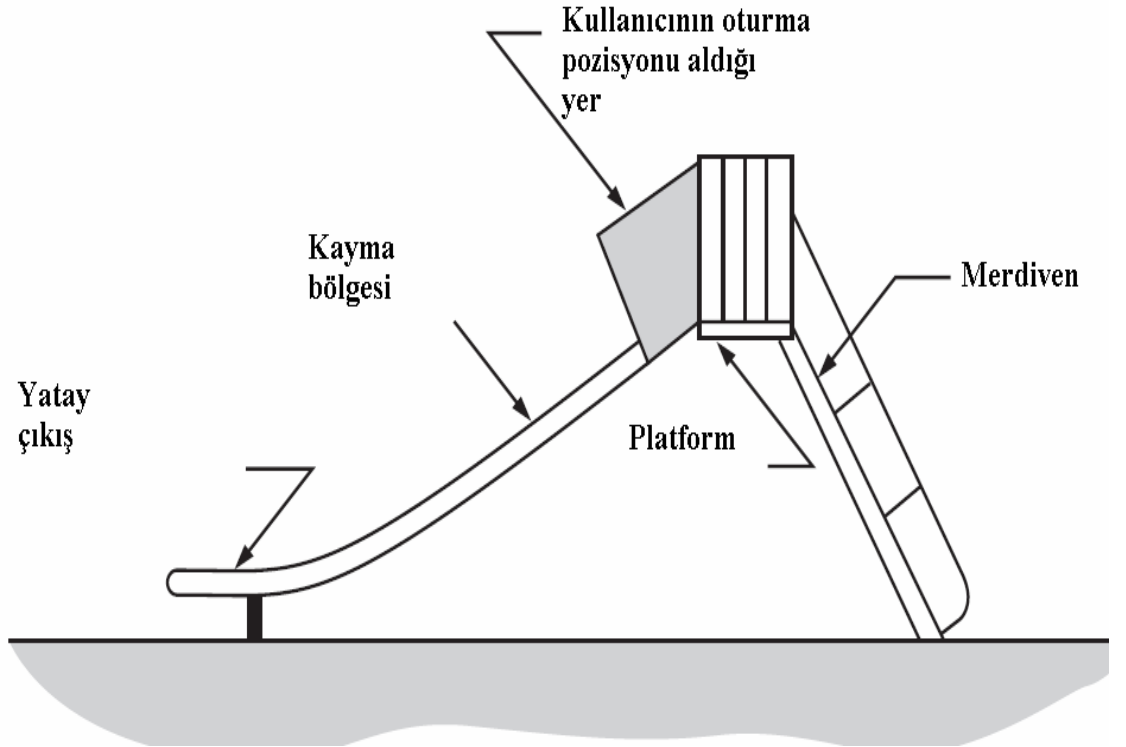
Şekil 4.35. Nenehatun parkından ilçe merkezinde yer alan kulesite görünümü(Orijinal 2007)

Şekil 4.36. Nenehatun parkında kaydırakta su birikintisi detayı (Orijinal 2007).

Şekil 4.37. Nenehatun parkında kaydırak detayı (Orijinal 2007).

Şekil 4.38. Modern bir kaydırak kesiti (Anonim¹⁷2007).

4.4.4.Tırmanma merdivenleri:

Şekil 4.39. Nenehatun parkında tırmanma merdiveni detayı (Orijinal 2007).

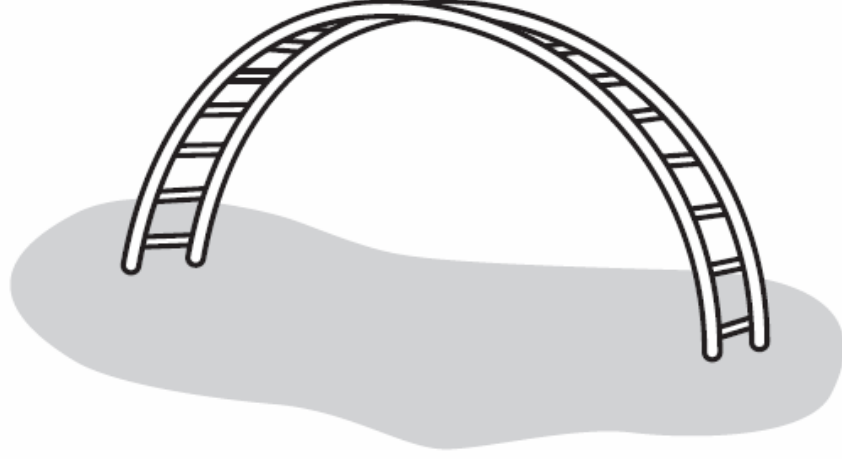
Şekil 4.40. Nenehatun parkında tırmanma merdiveni detayı (Orijinal 2007).

Nenehatun parkında tırmanma merdivenleri aslında sade bir merdivendir. Ancak dik yapıda ve tutacağı olduğundan tırmanma merdiveni olarak sayılmıştır.

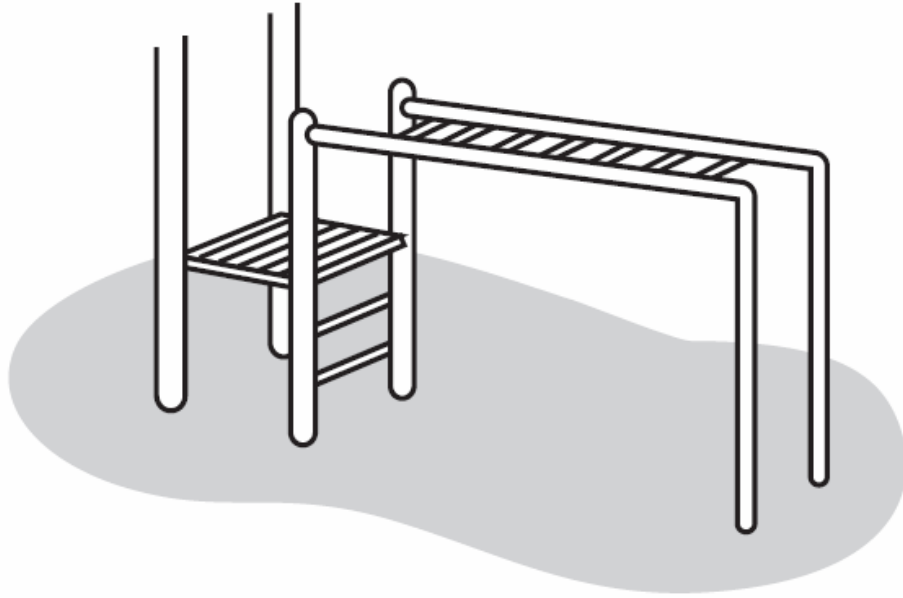
Dünyada her yıl yaklaşık 200.000 çocuk oyun alanı kazalarından dolayı hastanelere götürülmektedir. Bu kazaların yaklaşık % 70'i düşmelerden kaynaklanmaktadır. Oyun alanı ekipmanlarından en çok tırmanma objelerinden düşme olmaktadır (Roderick 2004).

Aşağıdaki şekillerde örnek tırmanma merdivenleri verilmiştir.

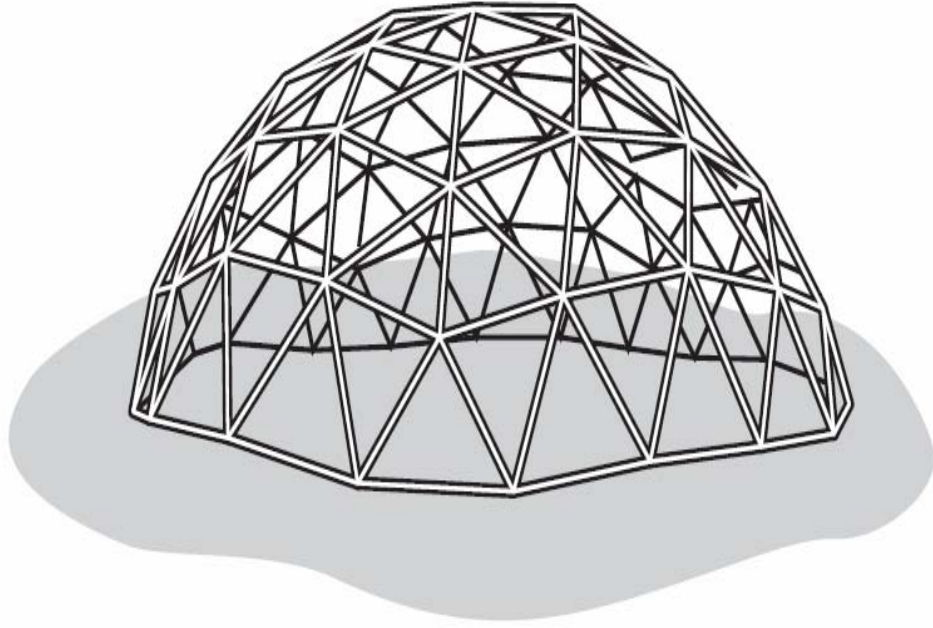
Örnek tırmanma ekipmanları

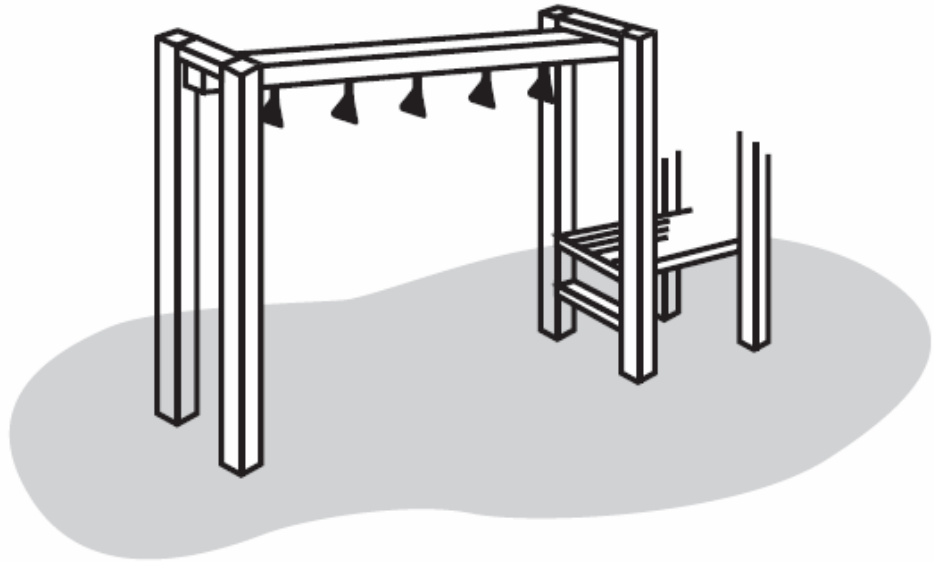
Şekil 4.41. Basit Yarım Daire Tırmanma Ekipmanı (Anonymous¹⁸2008).

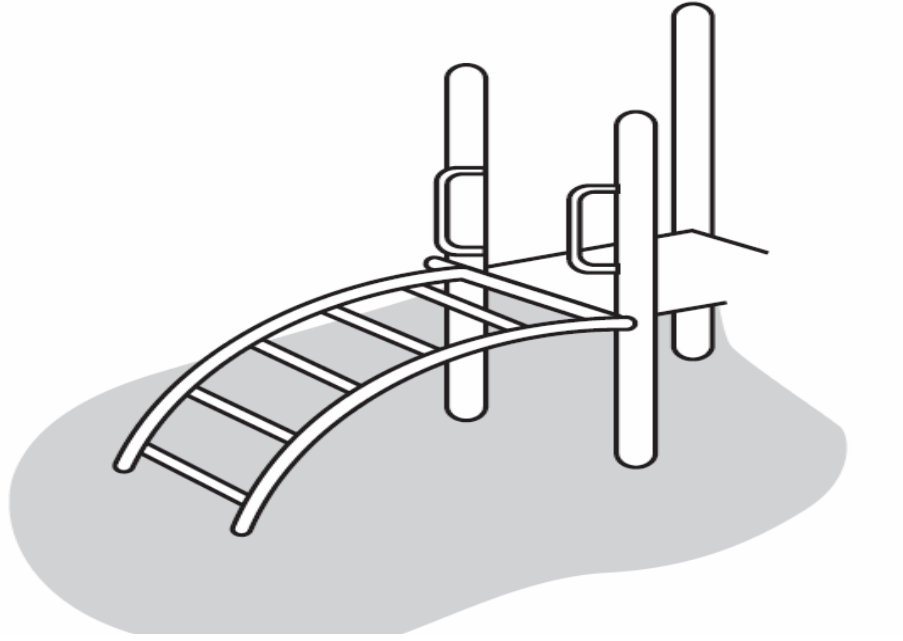
Şekil 4.42. Merdivenli tırmanma ekipmanı (Anonymous¹⁸2008).

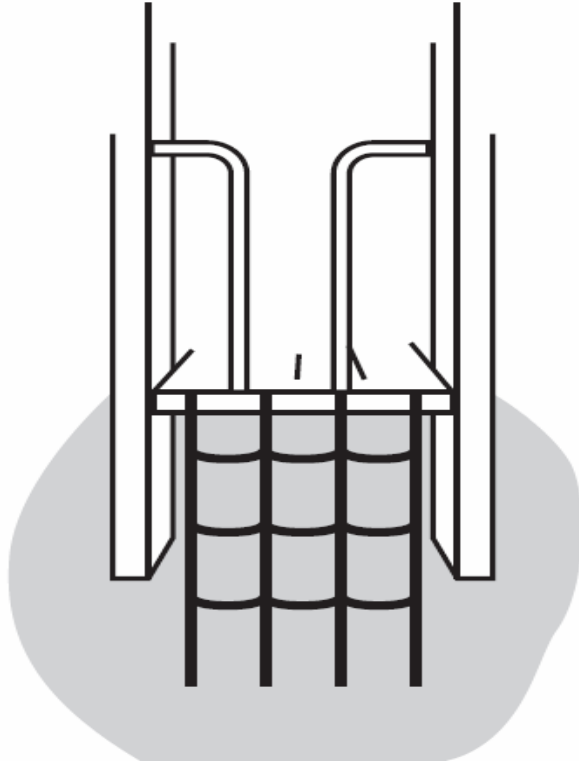
Şekil 4.43. Geometrik kapalı tırmanma ekipmanı (Anonymous¹⁸2008).

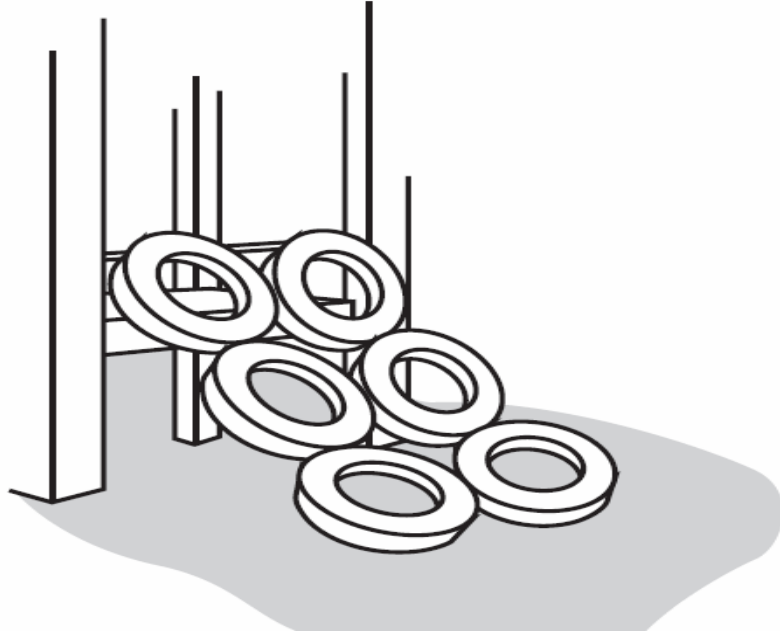
Şekil 4.44. Askılara tutunarak tırmanma ekipmanı (Anonymous¹⁸2008).

Şekil 4.45. Kavisli merdiven detayı (Anonymous¹⁸2008).

Şekil 4.46. Zincirli ağ tırmanma ekipmanı (Anonymous¹⁸2008).

Şekil 4.47. Tekerlek zinciri tırmanma ekipmanı (Anonymous¹⁸2008).

4.4.5.Basketbol sahası:

Şekil 4.48. Nenehatun parkında basketbol sahası detayı (Orijinal 2007).

Nenehatun parkında 1 adet basketbol sahası yer almaktadır. Etrafı tellerle çevrili, saha boyaları tamdır.

Şekil 4.49. Nenehatun parkında yürüyüş yolu detayı (Orijinal 2007).

Şekil 4.50. Nenehatun parkında yatay korkuluk detayı (Orijinal 2007).

Şekil 4.51. Nenehatun parkında merdiven detayı (Orişinal 2007).

Şekil 4.52. Nenehatun parkında merdiven detayı

Şekil 4.53. Nenehatun parkında korkuluksuz merdiven detayı (Orijinal 2007).

Şekil 4.54. Nenehatun parkında oyun grubu detayı (Orijinal 2007).

Şekil 4.55. Nenehatun parkında kaydırağın konumu detayı (Orijinal 2007).

Şekil 4.56. Nenehatun parkında oyun grubunun detayı (Orijinal 2007).

Şekil 4.57. Nenehatun parkında tırmanmayı teşvik edici yatay korkuluk detayı (Orijinal 2007).

Şekil 4.58. Nenehatun parkında salıncak ve su birikintisi detayı (Orijinal 2007).

Şekil 4.59. Nenehatun parkında salıncakların sallanma açıları detayı (Orijinal 2007).

Nenehatun parkında salıncakların

1-Yükseklikleri

2-Sallanma açıları

3-Oturakları farklıdır.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Konya'nın merkezinde yer alan Nenehatun parkı gibi önemli bir kent parkının sık sık modern koşullara uygunluğu denetlenmelidir. Güvenlik açısından sağlık bakımından oyun gruplarının tasarımının yenilenmesine kadar birçok konuda iyileştirmeye gidilmelidir. Nenehatun parkı Konya'nın merkezinde yer aldığından yabancı konuklara da Konya'nın imajını yansıtmaktadır.

Nenehatun parkındaki kaydıraklar salıncaklar ve tırmanma çubukları modernize edilmelidir. TSE EN-1176 standartlarına göre gerek teknik kontrolü gerekse görsel kontrolü yapılarak yeniden tasarlanmalıdır.

•Bu araştırmanın bulgularına göre, Nenehatun çocuk parkı, çocukların güvenliği ve sağlığı için risk taşımaktadır.

•Çocuk parkı yapmak için belediye tarafından yer seçilirken ana yol üstü, trafo varlığı gibi sağlık açısından risk oluşturabilecek yerlerin seçilmemesine dikkat edilmelidir.

Ayrıca, çocukların sağlığı ve güvenliği için parkların, park çevresinin ve oyun elemanlarının gerekli koşulları sağlaması ve mevcut risklere karşı gerekli önlemlerin alınması bir zorunluluktur. Örneğin:

- Kent merkezinde olması sebebi ile özel güvenlik ile korunması
- Renkli ve modern bir tasarıma sahip oyun gruplarının kullanılması
- Oyun gruplarına bir çocuğa düşen m² hesabı yapılarak daha geniş alanlar düşünülmesi
- Yağmur ve güneşten koruyucu sığınakların yapılması,
- Çocukların hızlı çıkışını engelleyen ve taşıtlar için hız kesici bariyerlerin yapılması,
- Oyun elemanlarının güvenlik standartlarına uygun olarak tasarlanması,
- Acil durumlarda ilk yardım seti ve yangın söndürme düzeneğinin hazır tutulması vb. Nenehatun parkı için yapılması gerekenler olarak sıralanabilir.

Ayrıca oyun alanları güvenlik kontrol listesi Nenehatun parkında irdelendiği zaman şu sonuçlar ortaya çıkmaktadır.

1. Oyun alanlarının yüzeyi emniyetli mi?

Nenehatun parkı oyun alanlarında yüzeyler boyası sıyrılmış ve kısmen küflenmiştir. Emniyetli değildir.

2.Oyun alanı ekipmanlarının çevresinde ve altında yeterli boşluk var mı?

Yeterli boşluk bulunmamaktadır. Parkın büyük bir yüzdesi yeşil alan ve rekreasyonel faaliyet için ayrılmıştır. Oyun gruplarına kısmi bir alan ayrılmıştır.

3.Oyun alanı çocukların yaşlarına uygun mu?

Oyun alanı küçük büyük her çocuk tarafından kullanılmaktadır. Dolayısı ile çocukların yaşına uygun olduğu kesin olarak söylenemez.

4.Oyun ekipmanları keskin kenarları ve sivri uçları ile çocuklara yaralanma riski oluşturuyor mu?

Özellikle tahterevalli ile salıncaklar ciddi tehlike arz etmektedir. Tahterevallinin sivri tutamakları vardır. Salıncığın sallanma açısı sapmış olup ahşap kolonda zedelenmeye sebep olmuştur.

5. Oyun alanı ekipmanlarının boğma riski var mı?

Oyun alanındaki ekipmanlarda boğma riski salıncığın ve tahterevallinin demir aksamında ve oyun grubunun yatay korkuluklarında vardır.

6. Oyun alanı ekipmanında yeterli boşluk var mı?

Kaydıraklar yeterli boşluğa sahiptir. Salıncakta ve tahterevallide yeterli boşluklar yoktur.

7. Çocukların parmaklarını sıkıştıracak hareketli parçalar var mı?

Oyun gruplarında tek hareketli parçalar salıncak bilyaları ile tahterevallidir. Parmak sıkışmasına sebep olacak bir durum gözükmemektedir.

8.Çocukların tökezlemesine (ayağının takılmasına) neden olabilecek herhangi bir şey var mı?

Yüksek kaldırım koşarken engel olarak görülebilir.

9. Oyun alanlarının bakımları düzenli ve iyi mi?

Boyama bakımı yapıldığı gözlemlenmiştir. Diğer teknik eksiklikler düzeltilmemiş ve bakımı yapılmamıştır.

10. Oyun alanları günün ihtiyaçlarına ve teknolojilerine göre yenilenmiş mi?

Nenehatun parkı mevcut modern parklardan geridedir. Günümüz standartlarına göre modernize edilmesi gerekmektedir.

Nenehatun parkı ise çocuklar için çekici ve modern bir park olma özelliğini kaybettiğinden kullanım yüzdesi gittikçe düşmektedir. Rekreatif alan olarak yetişkinler tarafından kamelyaları kullanılmakta ve oyun grupları ise okul çıkışı çocuklar için kısa bir süre için eğlence özelliği taşımaktadır. Okul öncesi çocuklar ise Nenehatun parkını annelerinin gözetiminde oradan geçerken ancak kullanmaktadır. Nenehatun parkı konumu itibari ile oldukça önemlidir. Hem Konya'nın merkezinde yer alması hem de etrafının apartmanlar ile çevrili olması parkın artı özellikleridir. Gerekli düzenlemeler yapılırsa Nenehatun parkı çocuklar için muhteşem bir parka dönüşecek ve Konya'nın merkezinde Konya'yı temsil eden, tüm standartları karşılayan ve küçük büyük herkesin beğenisini kazanan oldukça önemli bir çocuk oyun alanı olacaktır.

KAYNAKÇA

Anonim¹2007(www.kutuphanem.com/bilgi/cgd30102004/odev_tez-75174-oyun-kavrami.asp) (Eylül 2007)

Anonim²2007(www.kutuphanem.com/bilgi/cgd30102004/odev_tez-75174-oyun-kavrami.asp) (Eylül 2007)

Anonim³2007(<http://www.bydigi.com/cocuk/264342-oyun-kavrami-ve-oyunun-cocugun-gelisimi-uzerindeki-etkisi.html>) (Eylül 2007)

Anonim⁴2007(<http://www.egitimaileforum.com/forums/cocuk-oyunlari-ve-oyuncaklari>) (Eylül 2007)

Anonim⁵2007.(www.bsm.gov.tr/ruhsagligi/makale.asp?sira=2) (Ekim 2007)

Anonim⁶ 2007(<http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/151/tekkaya.htm>) (Ekim 2007)

Anonim⁷ 2007 (<http://www.kidsource.com/CPSC/playground.safety.news.html>) (Kasım 2007)

Anonim⁸ 2007 (<http://www.cocukguvenlik.com>) (Kasım 2007)

Anonymous⁹1992 1992 - Strasbourg Avrupa Kentsel Şartı.

Anonim¹⁰ 2007 (http://saglik.tr.net/cocuk_sagligi_cocuk_ve_oyun.shtml) (Aralık 2007)

Anonim¹¹2007(http://www.arkitera.com/reklam_477_bvtiden-zemin-kaplama-cozumleri.html) (Ocak 2008)

Anonim¹² 2007 (<http://www.floor.com.tr/eynehan2.htm>) (Ocak 2008)

Anonymous¹³ 2001(<http://www.kidsource.com/CPSC/playground.safety.news.html>)
(Ocak 2008)

Anonim¹⁴2008(<http://www.ibb.gov.tr/tr-TR/Pages/Haber.aspx?NewsID=15082>)
(Şubat 2008)

Anonymous¹⁵ 2001(<http://www.uni.edu/playground/tips/general/inspect.html>) (Şubat 2008)

Anonymous¹⁶ 2001(<http://www.world-playground.com/PersonalHealth.htm>) (Şubat 2008)

Anonim¹⁷2007(http://www.tse.org.tr/Turkish/Abone/Standard_Ara.asp?sira=1&durum=G)
(Mart 2008)

Anonymous¹⁸2008 (<http://www.cpsc.gov/cpscpub/pubs/325.pdf>) (Mart 2008)

Anonim¹⁹2005(www.tmbd.org.tr/Userfiles/bildiri4.doc) (Mart 2008)

Anonim²⁰ 2008 (<http://tpk.turkpediatri.org.tr>) (Mart 2008)

Ball D. J. 2003. Policy Issues And Risk–Benefit Trade-Offs Of ‘Safer Surfacing’ for Children’s Playgrounds Centre For Decision Analysis And Risk Management, School Of Health And Social Sciences, Middlesex University, Queensway, Enfield, Middlesex EN3 4SF, UK

Baum C. R.,2006. “Toxic Shock:” Can Playground Static Cause Insulin Pump Failure? Correspondence. Doi:10.1016/J.Annemergmed.2006.07.952

Benedyk’ R., Minister S.,1996. Applying The Besafe Method To Product Safety Evaluation.

Cradock A. L., Kawachi I., Colditz G. A., Hannon C., Melly S. J., Wiecha J. L. , Gortmaker S. L., 2005. Playground Safety And Access In Boston Neighborhoods .Boston. American Journal Of Preventive Medicine

Carver A., Timperio A., Crawford D. 2007. Playing It Safe: The Influence Of Neighbourhood Safety On Children's Physical Activity—A Review. Health & Place 14 (2008) 217–227

Hardy M. S., 2006. Keeping Children Safe Around Guns: Pitfalls And Promises . Aggression And Violent Behavior 11 (2006) 352–366

Jury L., 2001.Health Promoting Playground Concept. Manukau City Council, Auckland, New Zealand

Loder R. T., 2008.The Demographics Of Playground Equipment Injuries In Children Journal Of Pediatric Surgery (2008) 43, 691–699

Mott A., Rolfe K., James R., Evansr., Kemp A., Dunstan F., Kemp K., Sibert J. 1997. Safety Of Surfaces And Equipment For Children In Playgrounds. Department Of Child Health, University Of Wales College Of Medicine Academic Centre, Llandough Hospital, Penarth, Vale Of Glamorgan, CF64 2XX, UK

Macarthur C., Hu X., Wesson D. E. , Parkin P.C. 1999. Risk Factors For Severe Injuries Associated With Falls From Playground Equipment. Accident Analysis And Prevention 32 (2000) 377–382

Miguel E. , Iribarren I., Chaco'N E., Oordon'Ez A., Charlesworth S.,2007. Risk-Based Evaluation Of The Exposure Of Children To Trace Elements In Playgrounds In Madrid (Spain).Chemosphere 66 (2007) 505–513

Miles R.,2008. Neighborhood Disorder, Perceived Safety, And Readiness To Encourage Use Of Local Playgrounds. 2008 American Journal Of Preventive Medicine . Published By Elsevier Inc

Roderick L., 2004.The Ergonomics Of Children In Playground Equipment Safety. Journal Of Safety Research 35 (2004) 249– 254

Sherker S., Ozanne-Smith J. 2001 . Are Current Playground Safety Standards Adequate For Preventing Fall Related Arm Fractures? Menash University Accident Research Centre.

Schwebel D. C., Binder S.C., Sales J. Mcd., Plumert J. M. 2003. Is There A Link Between Children's Motor Abilities And Unintentional Injuries? Journal Of Safety Research 34 (2003) 135–141

Stratton G., Mullan E.,2005. The Effect Of Multicolor Playground Markings On Children's Physical Activity Level During Recess. Preventive Medicine 41 (2005) 828 – 833

Shalat S.L. , Solo-Gabriele H.M., Fleming L.E., Buckley B.T. , Black K.,Jimenez M. , Shibata T., Durbin M. , Graygo J.,Stephan W. , Van De Bogart G.,2006 A Pilot Study Of Children's Exposure To CCA-Treated Wood From Playground Equipment. Science Of The Total Environment 367 (2006) 80–88

Timperio A., Crawford D., Telford A., Salmon J., 2004. Perceptions About The Local Neighborhood And Walking And Cycling Among Children. Preventive Medicine 38 (2004) 39–47

Veitch J., Bagley S., Ball K., Salmon J., 2005. Where Do Children Usually Play? A Qualitative Study Of Parents'perceptions Of Influences On Children's Active Free-Play

Centre For Physical Activity & Nutrition Research, School Of Exercise And Nutrition Sciences, Deakin University, 221 Burwood Hwyvburwood Vic 3125, Australia

Yilmaz S., Bulut Z.,2007. Analysis Of User's Characteristics Of Three Different Playgrounds In Districts With Different Socio-Economical Conditions. Building And Environment 42 (2007) 3455–3460

Zask A., Beurden E., Barnett L., Brooks L. O., Dietrich U. C., 2001. Active School Playgrounds—Myth Or Reality? Results Of The “Move It Groove It” Project. Preventive Medicine 33, 402–408 (2001)